INDIVIDUALIŲ ĮMONIŲ APMOKESTINIMO YPATUMAI

(Parengta pagal teisės aktų nuostatas, galiojusias 2022 m. rugsėjo 1 d.)

Turinys

I. INDIVIDUALIOS ĮMONĖS STATUSAS IR VALDYMAS. 4

1.1. Koks individualios įmonės statusas? 4

1.2. Kas gali būti IĮ savininku? 4

1.3. Ar IĮ savininkas yra ir IĮ darbuotojas? 4

1.4. Kas gali būti IĮ vadovu? 4

II. PAJAMŲ IR SĄNAUDŲ PRIPAŽINIMO PRINCIPAI. 4

2.1. Kokie pajamų ir sąnaudų pripažinimo principai gali būti taikomi IĮ? 4

2.2. Kokiu atveju IĮ gali taikyti pajamų ir sąnaudų kaupimo principą? 4

2.3. Kokia tvarka pajamomis pripažįstamos nesumokėtos pirkėjų skolos, pereinant prie pajamų ir sąnaudų kaupimo principo? 5

III. PELNO MOKESČIO TARIFAI. 5

3.1. Kokie pelno mokesčio tarifai taikomi IĮ, apskaičiuojant pelno mokestį? 5

3.2. Kokios IĮ gali taikyti PMĮ 5 str. 2 dalyje nustatytą 5 proc. pelno mokesčio tarifą? 6

3.3. Į kokias pajamas atsižvelgiama, taikant PMĮ 5 str. 2 dalyje nustatytą 5 proc. pelno mokesčio tarifą? ... 7

3.4. Kaip apskaičiuojamas vidutinis sąrašuose esančių darbuotojų skaičius, taikant PMĮ 5 str. 2 dalyje nustatytą 5 proc. pelno mokesčio tarifą? 7

3.5. Kokios IĮ gali taikyti PMĮ 5 str. 2 dalyje nustatytą 0 proc. pelno mokesčio tarifą? 7

IV. PELNO MOKESČIO LENGVATOS 8

4.1. Kokios pelno mokesčio lengvatos taikomos IĮ? 8

V. INDIVIDUALIŲ ĮMONIŲ PAJAMŲ IR SĄNAUDŲ PRIPAŽINIMO YPATUMAI 10

5.1. Kokie pajamų pripažinimo ypatumai? 10

5.2. Kas yra IĮ leidžiami atskaitymai? 10

5.3. Kokios sąnaudos priskiriamos leidžiamiems atskaitymams? 10

5.4. Kokios sąnaudos priskiriamos ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams? 12

5.5. Kokia tvarka ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams priskiriamas ilgalaikio turto nusidėvėjimas (amortizacija)? 12

5.6. Į ką atsižvelgiama ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams priskiriant materialiojo ilgalaikio turto eksploatavimo ir remonto sąnaudas? 13

5.6.1. Kokia tvarka ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams priskiriamos IĮ pačios įsigyto materialiojo ilgalaikio turto eksploatavimo ir remonto sąnaudos? 13

5.6.2. Kokia tvarka ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams priskiriamos IĮ nuomojamo ar panaudos būdu naudojamo materialiojo turto eksploatavimo ir remonto sąnaudos? 13

5.6.3. Kokia tvarka ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams priskiriamos IĮ naudojamo įmonės savininkui ar jo šeimos nariui nuosavybės teise priklausančio materialiojo ilgalaikio turto eksploatavimo, remonto sąnaudos? 15

5.6.3.1. Kaip įforminamas IĮ veikloje naudojamas savininko ir jo šeimos narių turtas? 16

5.6.3.2. Kokios transporto priemonių eksploatavimo sąnaudos gali būti atskaitomos iš įmonės pajamų? 16

5.6.3.3. Kokia tvarka iš įmonės pajamų atskaitomos transporto priemonių remonto sąnaudos? 17

5.6.3.4. Kokios kito turto (patalpų, statinių, įrenginių, ryšių priemonių ir pan.) eksploatavimo (išskyrus remontą) sąnaudos gali būti atimamos iš IĮ pajamų? 18

5.6.3.5. Kokia tvarka iš IĮ pajamų atimamos kito turto (patalpų, įrenginių, ryšių priemonių ir pan.) remonto sąnaudos? ... 18
5.6.3.6. Kokiais dokumentais remiantis pripažįstamos ilgalaikio materialiojo turto, kuris nuosavybės teise priklauso IĮ savininkui ar jo šeimos nariams, sąnaudos? ... 20
5.6.4. Kokios privalomos įmokos gali būti priskiriamos ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams? ... 21
5.6.5. Kada pridėtinės vertės mokestis gali būti priskirtas sąnaudoms? ... 21
5.6.6. Kokia tvarka sąnaudoms priskiriamos komandiruočių išlaidos? ... 22
5.6.7. Kada sąnaudoms gali būti priskirtos beviltiškos skolos? ... 23
5.6.8. Kokios IĮ įmokos darbuotojo naudai priskiriamos ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams? ... 24
VI. INDIVIDUALIOS ĮMONĖS PERTVARKYMAS ... 25
6.1. Kokia tvarka IĮ pertvarkomos į ribotos civilinės atsakomybės juridinį asmenį – uždarąją akcinę bendrovę? ... 25
6.2. Kaip pripažįstamos likviduojamos IĮ pajamos, perduodant turtą jos savininkui? ... 26
VII. INDIVIDUALIOS ĮMONĖS SAVININKO PAJAMŲ APMOKESTINIMO YPATUMAI ... 27
7.1. Kokias pajamas gali gauti IĮ savininkas iš IĮ? ... 27
7.1.1. IĮ savininko pajamos priskirtos su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusioms pajamoms ... 27
7.1.2. IĮ savininko iš IĮ paskirstytojo pelno gautos pajamos ... 28
7.1.3. Kaip apmokestinamos IĮ savininko savo poreikiams iš įmonės pasiimtos lėšos ar turtas? ... 29
7.2. Kokia tvarka privalo būti deklaruojamos IĮ savininko iš savo įmonės gautos pajamos? ... 29
7.3. Kokie individualios įmonės savininko apmokestinimo ypatumai individualios įmonės pertvarkymo į uždarąją akcinę bendrovę atveju? ... 29
7.4. Kaip apmokestinamos IĮ savininko pajamos, gautos įmonės likvidavimo atveju? ... 31
VIII. INDIVIDUALIOS ĮMONĖS SAVININKO ĮNAŠAI Į ĮMONĘ IR JŲ GRĄŽINIMAS ... 31
8.1. Kas yra IĮ savininko įnašas į savo IĮ? ... 32
8.2. Kaip turi būti įformintas IĮ savininko įnašas į IĮ? ... 32
8.3. Ar įnašas į IĮ yra apmokestinamas pelno mokesčiu? ... 32
8.4. Ar įnašas į IĮ yra apmokestinamas gyventojų pajamų mokesčiu? ... 32
8.5. Kokia verte apskaitomas įnašas į IĮ? ... 32
8.6. Ar perduodant IĮ savininko įnašą turtu leidžiamiems atskaitymams gali būti priskirtos su to turto perdavimu susijusios sąnaudos? ... 32
8.7. Ar visais atvejais IĮ savininko ilgalaikis materialus turtas IĮ perduodamas kaip įnašas? ... 32
8.8. Ar nuo IĮ savininko perduoto kaip įnašas ilgalaikio turto apskaičiuotas nusidėvėjimas priskiriamas ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams? ... 33
8.9. Kokia tvarka leidžiamiems atskaitymams priskiriamos ilgalaikio turto, gauto kaip IĮ savininko turtinis įnašas, eksploatacijos ir remonto sąnaudos? ... 33
8.10. Kas sudaro IĮ pardavimo pajamas, jeigu ji parduoda kaip savininko įnašą perduotą turtą? ... 33
8.11. Kokio dydžio įnašas gali būti grąžintas savininkui, kuris į įmonę perdavė ilgalaikį materialų turtą? ... 33
8.12. Ar IĮ savininko įnašo į individualią įmonę grąžinimas yra apmokestinimo pelno mokesčiu ir gyventojų pajamų mokesčiu objektas? ... 33
8.13. Ar IĮ likvidavimo atveju apskaičiuojant individualios įmonės savininko gautas pajamas, galima atimti neatsiimtus savininko įnašus? ... 34
IX. INDIVIDUALIŲ ĮMONIŲ FINANSINĖS APSKAITOS TVARKYMAS IR PELNO MOKESČIO DEKLARAVIMAS ... 35
9.1. Kokia tvarka sudaroma IĮ finansinė atskaitomybė? ... 35
9.2. Kokia tvarka IĮ deklaruoja pelno mokestį? ... 35

X. NEKILNOJAMOJO TURTO MOKESTIS 37
10.1. Kas yra IĮ nekilnojamojo turto mokesčio objektas? 37
10.2. Koks yra nekilnojamojo turto mokesčio tarifas? 37
10.3. Ar IĮ privalo mokėti nekilnojamojo turto mokestį už veikloje naudojamą savininko ar jo šeimos narių nekilnojamąjį turtą? 38
10.4. Kas nustato nekilnojamojo turto mokestinę vertę? 38
10.5. Kaip apskaičiuojamas IĮ naudojamo savininko ar jo šeimos narių nekilnojamojo turto mokestis? 38
10.6. Ar IĮ moka avansinį nekilnojamojo turto mokestį? 38
10.7. Kaip deklaruojamas nekilnojamojo turto mokestis? 38
10.8. Kada pradedamas ir kada baigiamas mokėti nekilnojamojo turto mokestis? 39

I. INDIVIDUALIOS ĮMONĖS STATUSAS IR VALDYMAS.

1.1. Koks individualios įmonės statusas?

Pagal Lietuvos Respublikos individualių įmonių įstatymo 2 straipsnį (toliau – IĮ įstatymas) individuali įmonė (toliau – IĮ) yra neribotos civilinės atsakomybės privatusis juridinis asmuo, kurio buveinė turi būti Lietuvos Respublikoje. IĮ laikoma įsteigta nuo jos įregistravimo Juridinių asmenų registre.

1.2. Kas gali būti IĮ savininku?

IĮ steigėju gali būti tik fizinis asmuo, t. y. steigėju negali būti juridinis asmuo. Vienas fizinis asmuo gali turėti tik vieną IĮ.

1.3. Ar IĮ savininkas yra ir IĮ darbuotojas?

Vadovaujantis Darbo kodekso nuostatomis, darbuotojas yra fizinis asmuo, turintis darbinį teisnumą ir veiksnumą, dirbantis pagal darbo sutartį už atlyginimą. Darbo sutartis yra darbuotojo ir darbdavio susitarimas, kuriame apibrėžiamas to susitarimo dalyvių (darbuotojo ir darbdavio) teisės ir pareigos, t. y. darbo sutartis gali būti sudaroma tarp dviejų asmenų, todėl negali būti sudaroma tarp IĮ ir jos savininko, nes IĮ atstovauja tas pats asmuo.

Remiantis šiomis nuostatomis, IĮ savininkas nepriskiriamas darbuotojų kategorijai.

1.4. Kas gali būti IĮ vadovu?

Jeigu IĮ įstatuose nėra numatyta kitaip, savininkas yra ir įmonės vadovas. Kai IĮ savininkas vadovu paskiria kitą asmenį, su IĮ vadovu sudaroma darbo sutartis. Darbo sutartis nesudaroma, kai IĮ vadovu yra jos savininkas.

II. PAJAMŲ IR SĄNAUDŲ PRIPAŽINIMO PRINCIPAI.

2.1. Kokie pajamų ir sąnaudų pripažinimo principai gali būti taikomi IĮ?

Pagal Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo (toliau – PMĮ) 7 str. 1 dalį vienetų pajamos ir sąnaudos pripažįstamos pagal pajamų ir sąnaudų kaupimo bei kitus finansinę apskaitą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatytus apskaitos principus, išskyrus atvejus, kai pagal šio įstatymo nuostatas jos gali būti pripažįstamos taikant pinigų apskaitos principą. IĮ, atitinkanti PMĮ 9 str. 1 dalyje nustatytus kriterijus, gali taikyti ne tik pajamų ir sąnaudų kaupimo, bet ir pinigų apskaitos pajamų pripažinimo principą.

2.2. Kokiu atveju IĮ gali taikyti pajamų ir sąnaudų kaupimo principą?

2.2.1. Pagal PMĮ 9 str. 1 dalį pinigų apskaitos principą gali taikyti IĮ, kurios mokestinio laikotarpio pajamos neviršija 30 000 Eur. Skaičiuojant 30 000 Eur pajamų sumą atsižvelgiama į visas pajamas, įskaitant ir tas, kurios pagal PMĮ 12 straipsnį priskiriamos prie neapmokestinamųjų pajamų.

Atkreipiame dėmesį, kad pajamomis nelaikoma trečiųjų asmenų vardu gautos sumos, savininkų įnašai ir mokėtinas pardavimo PVM.

Jeigu mokestinio laikotarpio pajamos tampa didesnės kaip 30 000 Eur, IĮ privalo pereiti prie pajamų pripažinimo pagal kaupimo apskaitos principą. Tokiu atveju prie pajamų pripažinimo pagal kaupimo apskaitos principą pereinama nuo kito mokestinio laikotarpio pradžios.

2.2.2. Jeigu IĮ nuo steigimo pradžios taikė kaupimo apskaitos principą arba prie šio principo perėjo pagal PMĮ nuostatas, tai ji negali kaupimo principo keisti į pinigų apskaitos

principą iki IĮ likvidavimo arba pabaigos, neatsižvelgiant į tai, kad mokestinių laikotarpių pajamos neviršija 30 000 Eur.

2.2.3. IĮ, kuri pagal PMĮ 9 str. 2 dalies nuostatas privalėtų pereiti prie pajamų pripažinimo pagal kaupimo apskaitos principą, gali ir toliau taikyti pinigų apskaitos principą, jeigu ji turi (įgijo) bankrutuojančios įmonės statusą.

2.2.4. IĮ, kuri pagal PMĮ 9 straipsnio nuostatas turi teisę pajamas pripažinti pinigų gavimo momentu, gali pati nuspręsti pereiti prie pajamų pripažinimo pagal kaupimo apskaitos principą. Vietos mokesčių administratoriui apie tokį sprendimą pranešama pažymint atitinkamą laukelį metinėje pelno mokesčio deklaracijoje to mokestinio laikotarpio, nuo kurio pradžios IĮ perėjo prie pajamų pripažinimo taikant kaupimo apskaitos principą.

2.3. Kokia tvarka pajamomis pripažįstamos nesumokėtos pirkėjų skolos, pereinant prie pajamų ir sąnaudų kaupimo principo?

Kai IĮ nuo pajamų pripažinimo pagal pinigų apskaitos principą pereina prie pajamų pripažinimo pagal kaupimo apskaitos principą, tai nesumokėtos pirkėjų skolos (nesumokėta skolos dalis) į pajamas įtraukiamos tuo metu, kai jos sumokamos. Jei pirkėjai per 3 metus nuo to mokestinio laikotarpio, kurį IĮ perėjo prie kaupimo apskaitos principo, pradžios neatsiskaito, tai šios nesumokėtos skolos (nesumokėtos skolos dalis) į pajamas įtraukiamos tais trečiaisiais metais.

Pavyzdys

J.Jonaičio IĮ pajamas pripažindavo pagal pinigų apskaitos principą, tačiau 2018 mokestinių metų pajamos pasiekė 40 000 Eur, t. y. įmonė nebeatitinka pinigų apskaitos principui taikyti nustatyto 30 000 Eur pajamų kriterijaus. Vadinasi, nuo 2019-01-01, vadovaudamasi PMĮ 9 str. 2 dalimi, ši įmonė turi pereiti prie pajamų pripažinimo pagal kaupimo apskaitos principą. J. Jonaičio IĮ apskaitoje 2019-01-01 yra tokios pirkėjų skolos:

1) įmonė A skolinga 7 000 Eur,

2) įmonė B skolinga 3 000 Eur.

Įmonė A atsiskaito 2019-05-12, todėl 7 000 Eur pajamas J.Jonaičio IĮ apskaito pagal šią atsiskaitymo datą. Įmonė B 2019-12-08 sumokėjo dalį skolos – 1 000 Eur. Vadinasi, apskaičiuodama 2019 mokestinių metų apmokestinamąjį pelną, J. Jonaičio IĮ į pajamas įtraukia 8 000 Eur pajamų.

J.Jonaičio IĮ 2021-12-31 dar negavo iš įmonės B likusios skolos dalies – 2 000 Eur. Neatsižvelgiant į tai, kad įmonė B dar nesumokėjo skolos, J. Jonaičio IĮ, apskaičiuodama 2021 mokestinių metų apmokestinamąjį pelną, šią likusią skolos dalį (2 000 Eur) turi įtraukti į pajamas.

III. PELNO MOKESČIO TARIFAI.

3.1. Kokie pelno mokesčio tarifai taikomi IĮ, apskaičiuojant pelno mokestį?

Pagal PMĮ 5 straipsnio nuostatas IĮ apskaičiuotas apmokestinamasis pelnas, atsižvelgiant į veiklos pobūdį, vidutinį sąrašuose esančių darbuotojų skaičių bei uždirbtų pajamų dydį, apmokestinamas taikant tokius pelno mokesčio tarifus:

- 15 proc. pelno mokesčio tarifą, jeigu PMĮ numatytais atvejais neturi teisės taikyti kitų (lengvatinių) pelno mokesčio tarifų (pagal PMĮ 5 str. 1 dalies nuostatas);
- 5 proc. pelno mokesčio tarifą, jeigu vidutinis sąrašuose esančių darbuotojų skaičius neviršija 10 žmonių ir mokestinio laikotarpio pajamos neviršija 300 000 Eur, tai apmokestinamasis pelnas apmokestinamas taikant 5 proc. pelno mokesčio tarifą, išskyrus PMĮ 5 str. 3 dalyje nustatytus atvejus (pagal PMĮ 5 str. 2 dalies nuostatas);
- 0 proc. (nulinis) pelno mokesčio tarifą pirmojo mokestinio laikotarpio apmokestinamąjam pelnui, jeigu IĮ pagal PMĮ 5 str. 2 dalies nuostatas turi teisę taikyti 5 proc. pelno mokesčio tarifą bei per tris vienas po kito einančius mokestinius laikotarpius, įskaitant

pirmąjį mokestinį laikotarpį jos veikla nėra sustabdoma, ji nėra likviduojama, reorganizuojama ir akcijos (dalys, pajai) nėra perleidžiamos naujiems dalyviams.

3.2. Kokios IĮ gali taikyti PMĮ 5 str. 2 dalyje nustatytą 5 proc. pelno mokesčio tarifą?

3.2.1. Jeigu vidutinis sąrašuose esančių darbuotojų skaičius neviršija 10 žmonių, t. y. mažiau arba lygus 10, ir mokestinio laikotarpio pajamos neviršija 300 000 Eur, tai apmokestinamasis pelnas apmokestinamas taikant 5 proc. pelno mokesčio tarifą, išskyrus atvejus, nustatytus PMĮ 5 str. 3 dalyje.

3.2.2. Pagal PMĮ 5 str. 3 dalį 5 proc. pelno tarifas netaikomas, kai bendras darbuotojų skaičius ir bendros metinės pajamos viršija PMĮ 5 str. 2 dalyje nustatytus apribojimus (10 darbuotojų ir (arba) 300 000 eurų metinių pajamų), šiems PMĮ 5 str. 3 dalyje nurodytiems susijusiems vienetams:

- IĮ, kurių savininkas ar jo šeimos nariai yra ir kitų individualių įmonių savininkai;
- IĮ, kurių savininkas ir (arba) jo šeimos nariai paskutinę mokestinio laikotarpio dieną valdo daugiau kaip 50 (50,01) procentų akcijų (dalių, pajų) kituose vienetuose,
- 5 proc. pelno mokesčio tarifo negali taikyti ir tie vienetai, pvz., UAB, kuriose IĮ savininkas ir (arba) jo šeimos nariai paskutinę mokestinio laikotarpio dieną valdo daugiau kaip 50 proc. (50,01) akcijų (dalių, pajų). PMĮ nenustatyta šeimos narių sąvoka, todėl šiuo atveju pagal PMĮ 2 straipsnį reikia vadovautis Civiliniu kodeksu. Civilinio kodekso trečiojoje knygoje „Šeimos teisė“ nėra bendro šeimos narių sąvokos apibrėžimo, todėl šiuo atveju būtina atsižvelgti į teisinio reguliavimo tikslą ir reguliuojamų santykių ypatumus, nustatančius nario ryšį su šeima. Apibrėžiant dalyvio šeimos narius yra privalomos tokios sąlygos: giminystės ryšys, gyvenimas kartu su dalyviu ir bendro ūkio tvarkymas. Atsižvelgiant į tai, dalyvio šeimos narys yra kartu gyvenantis sutuoktinis (sugyventinis), jų vaikai, pilnamečių vaikų sutuoktiniai (sugyventiniai), tėvai, vaikaičiai, jei jie kartu gyvena ir turi bendrą ūkį.

1 pavyzdys

Individualios įmonės X savininko žmona turi individualią įmonę Y, ji yra tos įmonės savininkė. Individualios įmonės X 2021 mokestinių metų pajamos sudaro 120 000 Eur ir vidutinis sąrašuose esančių darbuotojų skaičius yra 2,13 darbuotojai, o individualios įmonės Y 2021 mokestinių metų pajamos - 150 000 Eur ir vidutinis sąrašuose esančių darbuotojų skaičius – 8,46 darbuotojai. Bendras šių individualių įmonių 2021 mokestinių metų vidutinis sąrašuose esančių darbuotojų skaičius – 10,59, t. y. 11 darbuotojų ir bendros mokestinio laikotarpio pajamos – 270 000 Eur.

Atsižvelgiant į tai, kad šių individualių įmonių bendras vidutinis sąrašuose esančių darbuotojų skaičius viršija PMĮ 5 str. 2 dalyje nustatytą apribojimą, t. y. 10 darbuotojų, apmokestindamos 2021 mokestinių metų apmokestinamąjį pelną, šios įmonės negali taikyti PMĮ 5 str. 2 dalyje nustatyto lengvatinio pelno mokesčio tarifo. Apmokestinamajam pelnui turi būti taikomas 15 proc. pelno mokesčio tarifas.

2 pavyzdys

Individualios įmonės X savininko šeimos nariai nėra kitų individualių įmonių savininkai, tačiau pats įmonės savininkas paskutinę 2021 metų mokestinio laikotarpio dieną valdo UAB Y 55 proc. akcijų, t. y. individualios įmonės X savininko kitame vienete turimos akcijos viršija 50 proc.

Individualios įmonės X 2021 metų mokestinio laikotarpio pajamos 50 000 Eur ir samdomų darbuotojų įmonė neturi, o UAB Y 2021 mokestinių metų pajamos - 100 000 Eur bei vidutinis sąrašuose esančių darbuotojų skaičius – 5 darbuotojai. Bendras šių vienetų 2021 mokestinių metų vidutinis sąrašuose esančių darbuotojų skaičius – 5 darbuotojai ir bendros metinės pajamos – 150 000 Eur.

Atsižvelgiant į tai, kad individualios įmonės X ir UAB Y bendras vidutinis sąrašuose esančių darbuotojų skaičius ir bendros mokestinio laikotarpio pajamos neviršija PMĮ 5 str. 2 dalyje nustatytų apribojimų (10 darbuotojų ir 300 000 eurų metinių pajamų), apmokestindami 2021

mokestinių metų apmokestinamąjį pelną, šie vienetai (IĮ X ir UAB Y) gali taikyti PMĮ 5 str. 2 dalyje nustatytą lengvatinį pelno mokesčio tarifą.

3 pavyzdys

Individualios įmonės savininkui priklauso UAB X 50 proc. akcijų, likusias 50 proc. UAB X akcijų valdo kartu gyvenanti individualios įmonės savininko duktė.

UAB X 2021 mokestinių metų pajamos - 250 000 Eur, vidutinis sąrašuose esančių darbuotojų skaičius – 5 darbuotojai, o individualios įmonės mokestinių metų pajamos - 150 000 Eur ir vidutinis sąrašuose esančių darbuotojų skaičius – 4 darbuotojai. Bendras šių vienetų 2021 mokestinių metų vidutinis sąrašuose esančių darbuotojų skaičius – 9 darbuotojai ir bendros mokestinių metų pajamos – 400 000 Eur.

Atsižvelgiant į tai, kad šių vienetų bendros mokestinių metų pajamos viršija PMĮ 5 str. 2 dalyje nustatytą apribojimą, t. y. 300 000 Eur, apmokestindami 2021 mokestinių metų apmokestinamąjį pelną, šie vienetai negali taikyti PMĮ 5 str. 2 dalyje nustatyto lengvatinio pelno mokesčio tarifo. Tų metų apmokestinamajam pelnui turi būti taikomas 15 proc. pelno mokesčio tarifas.

3.3. Į kokias pajamas atsižvelgiama, taikant PMĮ 5 str. 2 dalyje nustatytą 5 proc. pelno mokesčio tarifą?

Nustatant, ar pajamos neviršija PMĮ 5 str. 2 dalyje nustatyto dydžio, t. y. 300 000 Eur, atsižvelgiama į visas pajamas, įskaitant ir tas, kurios, vadovaujantis PMĮ 12 straipsniu, priskiriamos neapmokestinamosioms pajamoms. Į 300 000 eur pajamų ribos skaičiavimą neįtraukiami IĮ gauti dividendai.

3.4. Kaip apskaičiuojamas vidutinis sąrašuose esančių darbuotojų skaičius, taikant PMĮ 5 str. 2 dalyje nustatytą 5 proc. pelno mokesčio tarifą?

3.4.1. Vidutinis sąrašuose esančių darbuotojų skaičius nustatomas vadovaujantis Vidutinio metinio darbuotojų skaičiaus pagal sąrašą apskaičiavimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos finansų ministro 2002 m. gegužės 15 d. įsakymu Nr. 134 „Dėl metinio darbuotojų skaičiaus pagal sąrašą apskaičiavimo taisyklių patvirtinimo“.

3.4.2. Skaičiuojant vidutinį metinį darbuotojų skaičių pagal sąrašą, neįtraukiami darbuotojai, kurie ataskaitinių finansinių metų tam tikro mėnesio paskutinę dieną yra nėštumo ir gimdymo atostogose, tėvystės atostogose, atostogose vaikui prižiūrėti, kol jam sueis treji metai, arba atlieka privalomąją karo ar alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą.Nustatant IĮ vidutinį sąrašinį darbuotojų skaičių, į jį neįskaitomas IĮ savininkas, nes jis nėra priskiriamas pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui.

3.5. Kokios IĮ gali taikyti PMĮ 5 str. 2 dalyje nustatytą 0 proc. pelno mokesčio tarifą?

Naujai įregistruotų IĮ, t. y. kurių apmokestinamasis pelnas pagal PMĮ 5 str. 2 dalį apmokestinamas taikant 5 procentų mokesčio tarifą, už pirmąjį mokestinį laikotarpį apskaičiuotas apmokestinamasis pelnas apmokestinamas 0 proc. pelno mokesčio tarifu (PMĮ 5 str. 2 dalis).

IĮ pirmojo mokestinio laikotarpio apmokestinamasis pelnas apmokestinamas taikant 0 procentų mokesčio tarifą, jeigu tenkinamos šios sąlygos:

- vidutinis sąrašuose esančių darbuotojų skaičius ne didesnis kaip 10 žmonių, t. y. mažiau arba lygus 10;
- pirmojo mokestinio laikotarpio pajamos ne didesnės kaip 300 000 Eur;
-IĮ neatitinka PMĮ 5 str. 3 dalyje nustatytų sąlygų;
-IĮ dalyvis (dalyviai) yra tik fizinis asmuo (ar fiziniai asmenys);

-per tris vienas po kito einančius mokestinius laikotarpius, įskaitant pirmąjį mokestinį laikotarpį: IĮ veikla nėra sustabdoma, IĮ nėra likviduojama, reorganizuojama ir akcijos (dalys, pajai) nėra perleidžiamos naujiems dalyviams.

Jeigu per tris vienas po kito einančius mokestinius laikotarpius paaiškėja aplinkybės dėl kurių pirmaisiais mokestiniais metais apmokestinamasis pelnas negali būti apmokestinamas taikant 0 procentų mokesčio tarifą – IĮ sustabdo veiklą, yra likviduojama ar reorganizuojama, arba IĮ akcijos (dalys, pajai) dalys perleidžiamos naujiems dalyviams, tai 0 tarifą taikiusi IĮ privalo perskaičiuoti ir apmokestinti 5 proc. pelno mokesčiu pirmojo mokestinio laikotarpio apmokestinamąjį pelną, ir mokesčių administratoriui pateikti patikslintą to mokestinio laikotarpio metinę pelno mokesčio deklaraciją. Delspinigiai už ne laiku sumokėtą mokestį sumokami Mokesčių administravimo įstatymo nustatyta tvarka.

Jeigu per tris vienas po kito einančius mokestinius laikotarpius IĮ pertvarkoma ir nesikeičia IĮ savininkas, tai tikslinti pirmaisiais mokestiniais metais pritaikyto 0 procentų tarifo neprivaloma.

IV. PELNO MOKESČIO LENGVATOS

4.1. Kokios pelno mokesčio lengvatos taikomos IĮ?

4.1.1. Žemės ūkio veiklą vykdančių IĮ, išskyrus tas IĮ, kurios nurodytos 5 straipsnio 2 dalyje, t. y. taikančios 5 proc. arba 0 proc. tarifą, kurių pajamos iš žemės ūkio veiklos per mokestinį laikotarpį sudaro daugiau kaip 50 proc., t. y. 50,01 proc. ir daugiau, visų jų pajamų, apmokestinamasis pelnas apmokestinamas taikant bendrą apmokestinamojo pelno apmokestinimo taisyklę, t. y. vieną iš PMĮ 5 straipsnyje nurodytų pelno mokesčių tarifų (15 proc. arba 5 proc.).

4.1.2. IĮ, kurių pajamos už pačių pagamintą produkciją sudaro daugiau kaip 50 proc. visų gautų pajamų ir kuriose dirba riboto darbingumo asmenys, mažina apskaičiuotą pelno mokestį, atsižvelgdama į riboto darbingumo asmenų dalį tarp visų dirbančiųjų (PMĮ 58 str. 16 d. 3 punktas (IĮ, kuriose dirba riboto darbingumo asmenys).

Riboto darbingumo asmenų dalis tarp visų dirbančiųjų asmenų	Apskaičiuoto pelno mokesčio mažinimas
Daugiau kaip 50 proc. 40 – 50 proc. 30 – 40 proc. 20 – 30 proc.	100 proc. 75 proc. 50 proc. 25 proc.

Nustatant asmenų, kuriems taikomas riboto darbingumo asmenų statusas, kategorijas, šių asmenų dalį tarp visų dirbančių asmenų turi būti vadovaujamasi Asmenų, kuriems taikomas riboto darbingumo asmenų statusas, kategorijų, šių asmenų dalies nustatymo tarp visų dirbančių asmenų apskaičiavimo ir pelno mokesčio lengvatos taikymo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. lapkričio 11 d. nutarimu Nr. 1436 „Dėl Asmenų, kuriems taikomas riboto darbingumo asmenų statusas, kategorijų, šių asmenų dalies tarp visų dirbančių asmenų apskaičiavimo ir pelno mokesčio lengvatos taikymo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

4.1.3. Nuo 2018-01-01 įsteigtoms IĮ gali būti taikoma laisvosios ekonominės zonos įmonės (toliau – LEZ įmonė) pelno mokesčio lengvata, nustatyta PMĮ 58 str. 16 d. 1 punkte, jeigu yra įvykdytos visos šios 3 sąlygos:

- kapitalo investicijos pasiekė ne mažesnę kaip 1 milijono eurų sumą,
- ne mažiau kaip 75 (t.y. 75 procentus ir daugiau) procentų šios įmonės atitinkamo mokestinio laikotarpio pajamų sudaro pajamos iš šiame punkte nurodytos laisvojoje ekonominėje zonoje vykdomos veiklos ir
- LEZ įmonė turi auditoriaus išvadą, patvirtinančią reikalaujamą kapitalo investicijos dydį.

Skaičiuojant lengvatos taikymo laikotarpį atsižvelgiama tik į tai ar kapitalo investicijų suma siekia 1 milijono eurų sumą (nevertinant jokių kitų rodiklių). Lengvatos taikymo pradžios mokestinis laikotarpis pradedamas skaičiuoti, kai LEZ įmonės kapitalo investicijos pasiekia ne

mažesnę kaip 1 milijono eurų sumą ir skaičiuojamas 16 metų, išskyrus laikotarpius, kuriuos investicijų suma sumažėja žemiau nustatytos ribos.

LEZ įmonė, atitinkanti nustatytus kriterijus, 10 mokestinių laikotarpių nemoka pelno mokesčio, o kitus 6 mokestinius laikotarpius taiko 50 proc. sumažintas pelno mokesčio tarifą.

IĮ taip pat gali būti taikoma PMĮ 58 str. 16 dalies 2 punkte nustatyta pelno mokesčio lengvata, jeigu ji atitinka šiuos reikalavimus:

- vidutinis šios įmonės darbuotojų skaičius mokestiniais metais yra ne mažesnis kaip 20 darbuotojų;
- kapitalo investicijos siekia ne mažesnę kaip 1 šimto tūkstančių (100 000) eurų sumą;
- ne mažiau kaip 75 procentus atitinkamo mokestinio laikotarpio zonos įmonės pajamų sudaro pajamos iš zonoje vykdomos paslaugų teikimo veiklos;
- LEZ įmonė turi auditoriaus išvadą, patvirtinančią reikalaujamą kapitalo investicijos dydį.

LEZ įmonė, atitinkanti šiuos kriterijus, 10 mokestinių laikotarpių, pradedant tuo mokestiniu laikotarpiu, kurį ši investicijų suma buvo pasiekta, nemoka pelno mokesčio, o kitus 6 mokestinius laikotarpius jai taikomas 50 procentų sumažintas pelno mokesčio tarifas.

4.1.4. IĮ apmokestinamasis pelnas gali būti sumažinamas dėl vykdomo investicinio projekto. PMĮ 46^1 straipsnyje yra įtvirtinta pelno mokesčio lengvata gali būti taikoma IĮ, vykdančiai investicinį projektą, t. y., patiriančiai investicijas į ilgalaikį turtą, skirtą naujų/papildomų produktų gamybai ar paslaugų teikimui arba gamybos (ar paslaugų teikimo) pajėgumų didinimui, arba naujo gamybos (ar paslaugų teikimo) proceso įdiegimui, arba esamo proceso (jo dalies) esminiam pakeitimui. Apmokestinamasis pelnas gali būti sumažintas per 2009–2023 metų mokestinius laikotarpius IĮ įsigyto turto faktiška įsigijimo kaina. IĮ, apskaičiuodama IĮ apmokestinamąjį pelną, gali sumažinti už mokestinį laikotarpį apskaičiuotą apmokestinamąjį pelną iki 100 procentų ilgalaikio turto, atitinkančio PMĮ 46^1 str. 1 d. 1 punkte nustatytus kriterijus, įsigijimo išlaidomis.

4.1.5. Jeigu IĮ atlieka mokslinių tyrimų ir (ar) eksperimentinės plėtros (toliau – MTEP) darbus, susijusius su IĮ vykdoma įprastine ar numatoma vykdyti veikla, iš kurios yra arba bus uždirbamos pajamos ar gaunama ekonominė nauda, tai tokiai IĮ gali būti taikoma PMĮ 17^1 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta lengvata, t.y. jeigu yra tenkinamos visos PMĮ 17^1 straipsnyje numatytos sąlygos, tuomet apskaičiuojant pelno mokestį, sąnaudos, išskyrus ilgalaikio turto nusidėvėjimo arba amortizacijos sąnaudas, patirtos MTEP, tris kartus atskaitomos iš IĮ pajamų tuo mokestiniu laikotarpiu, kurį patiriamos. Sąnaudų priskyrimo MTEP darbų sąnaudoms tvarka patvirtinta 2008 m. lapkričio 19 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1183.

MTEP veikloje naudojamo ilgalaikio turto nusidėvėjimo/amortizacijos sąnaudos iš pajamų atskaitomos PMĮ 18 straipsnyje nustatyta tvarka, t.y. tokiam turtui yra nustatyti sutrumpinti nusidėvėjimo/amortizacijos normatyvai metais.

PMĮ yra nustatyta papildoma lengvata MTEP vykdantiems vienetams (PMĮ 5 str. 7-10 dalys). Apmokestinamojo pelno dalis, nustatyta pagal šioje dalyje patvirtintą formulę, apskaičiuota iš pačios IĮ vykdomoje MTEP veikloje sukurto turto naudojimo, pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybėn gautų pajamų atskaičius šioms pajamoms tenkančius leidžiamus ir ribojamų dydžių leidžiamus atskaitymus, gali būti apmokestinama taikant 5 procentų mokesčio tarifą, jeigu yra tenkinamos šios sąlygos:

1) pajamas iš minėto turto naudojimo, pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybėn gauna tik jį sukūrusi IĮ ir tik ji dėl minėtų pajamų uždirbimo patiria visas išlaidas ir

2) turtas yra pagal autorių teisę saugoma kompiuterio programa ar patentabilumo kriterijus (naujumas, išradimo lygis, pramoninis pritaikomumas) atitinkantis išradimas, apsaugotas Europos patentų tarnybos, Europos ekonominės erdvės valstybėje arba valstybėje, su kuria sudaryta ir taikoma dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartis, išduotais patentais ar papildomos apsaugos liudijimais.

V. INDIVIDUALIŲ ĮMONIŲ PAJAMŲ IR SĄNAUDŲ PRIPAŽINIMO YPATUMAI

5.1. Kokie pajamų pripažinimo ypatumai?

5.1.1. IĮ pajamos yra visos iš Lietuvos ir ne Lietuvos šaltinių uždirbtos ir (arba) gautos visų rūšių pajamos pinigais ir (arba) ne pinigais. IĮ pajamos pripažįstamos atsižvelgiant į taikomą pajamų ir sąnaudų pripažinimo principą.

5.1.2. Jeigu IĮ taiko pajamų ir sąnaudų kaupimo apskaitos principą, pajamos laikomos uždirbtomis, kai turtas (prekės) išsiųstos ar perduotos pirkėjo nuosavybėn ir perduota su tuo turtu (prekėmis) susijusi nauda bei rizika, o paslaugos (paslaugų dalis) ar darbai yra atlikti, neatsižvelgiant į pinigų sumokėjimo ar kitokio atsiskaitymo už tai momentą.

5.1.3. Jeigu IĮ taiko pinigų apskaitos principą, pajamos pripažįstamos, kai sumokama už parduotas prekes (paslaugas) ar atliktus darbus.

5.1.4. Vadovaujantis PMĮ 40 straipsniu, IĮ pajamomis iš bet kokio sandorio arba bet kokios ūkinės operacijos turi pripažinti sumą, atitinkančią tokio sandorio arba tokios ūkinės operacijos tikrąją rinkos kainą. Tikroji rinkos kaina – suma, už kurią gali būti apsikeista turtu arba kuria, sudarius tiesioginį sandorį, gali būti įskaitytas nepriklausomų ir ketinančių pirkti arba parduoti asmenų tarpusavio įsipareigojimus.

5.2. Kas yra IĮ leidžiami atskaitymai?

Pagal PMĮ 17 straipsnį leidžiami atskaitymai yra visos faktiškai patirtos įprastinės tokiai veiklai vieneto sąnaudos, būtinos IĮ pajamoms uždirbti ar ekonominei naudai gauti. Leidžiamiems atskaitymams taip pat priskiriamos visos išmokos darbuotojų naudai, jeigu ši darbuotojų gauta nauda pagal Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nuostatas yra gyventojų pajamų mokesčio objektas. Individualios įmonės leidžiamiems atskaitymams taip pat priskiriama suma, nuo kurios pagal Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo nuostatas skaičiuojamos ir mokamos individualios įmonės savininko valstybinio socialinio draudimo įmokos.

5.3. Kokios sąnaudos priskiriamos leidžiamiems atskaitymams?

5.3.1. IĮ, pajamas pripažįstančios tiek pagal pinigų apskaitos, tiek ir pagal pajamų kaupimo principą, sąnaudas pripažįsta tik pagal kaupimo apskaitos principą, todėl, apskaičiuojant apmokestinamąjį pelną, pripažįstamos tik tos sąnaudos, kurios susijusios su faktiškai per mokestinį laikotarpį gautomis įplaukomis arba uždirbtomis pajamomis.

IĮ patirtos sąnaudos yra laikomos įprastinėmis, jeigu jos atitinka vykdomos veiklos pobūdį ir jeigu jos yra įprastos, vykdant atitinkamą veiklą.

5.3.2. Savininko išlaidos, susijusios su veiklos organizavimu ir tiesioginiu dalyvavimu šioje veikloje. Pagal PMĮ 17 straipsnį leidžiami atskaitymai yra visos faktiškai patirtos įprastinės tokiai veiklai vieneto sąnaudos, būtinos pajamoms uždirbti ar ekonominei naudai gauti. Vadovaujantis šia nuostata, tais atvejais, kai PMĮ nėra nustatyta, kad veiklos sąnaudoms priskiriamos tik pagal darbo sutartį dirbančio darbuotojo išlaidos, IĮ savininko tos įmonės veikloje patirtos išlaidos gali būti priskiriamos įmonės sąnaudoms. Tokio pobūdžio sąnaudos gali būti patiriamos įmonėse, kuriose savininkas ne tik organizuoja įmonės veiklą, bet ir pats tiesiogiai joje dalyvauja, arba teisės aktai nustato specifinius reikalavimus įmonės veiklos atžvilgiu (sveikatos apsaugos, kvalifikacijos ir pan.).

Jeigu savininkas pats tiesiogiai dalyvauja gamybiniame procese arba vadovavimas reikalauja specifinių žinių ir jas būtina pastoviai atnaujinti, leidžiamiems atskaitymams gali būti priskiriamos savininko kvalifikacijos kėlimo, apmokymo dirbti įrengimais ir panašios išlaidos. Jeigu įmonė keičia veiklos profilį, sąnaudoms gali būti priskiriamos perkvalifikavimo išlaidos. Sąnaudoms taip pat gali būti priskirtos su trumpalaikių kursų (pvz., užsienio kalbų, finansinės apskaitos) lankymu susijusios išlaidos, kai tai susiję su jų įmonės veikla.

Kvalifikacijos kėlimas suprantamas kaip apmokymas trumpalaikiuose kursuose, kuriuose darbuotojai tik tobulina savo kvalifikaciją, įgytą anksčiau.

Kvalifikacijos kėlimo sąnaudoms nepriskiriamos savininko mokymosi aukštosiose, aukštesniosiose mokyklose, koledžuose ir kitose mokyklose, suteikiančiose tam tikrą išsimokslinimo lygį, išlaidos.

Vadovaujantis PMĮ 17 straipsnio nuostatomis, leidžiamiems atskaitymams galėtų būti priskirtos ir su savininku susijusios darbo apsaugos (specialių rūbų ir kitų privalomų apsaugos priemonių), sveikatos priežiūros (medicininės kontrolės, skiepijimo) išlaidos, jeigu teisės aktuose tokios priemonės numatytos, vykdant įmonės veiklą.

5.3.3. Pagal PMĮ 14 str. 6 dalį, kai gyventojas baigia vykdyti individualią veiklą ir nerealizuotas prekes perduoda savo ar sutuoktinio įsteigtai naujai individualiai įmonei, šių prekių įsigijimo kaina individualiai įmonei yra šių prekių įsigijimo kaina, nurodyta gyventojo, vykdžiusio individualią veiklą, prekių įsigijimo dokumentuose.

5.3.4. IĮ patirtos išlaidos, teikiant savininkui naudą, leidžiamiems atskaitymams priskiriamos tuo atveju, jeigu savininkas gautas pajamas natūra metinėje pajamų mokesčio deklaracijos GPM311 formoje (iki 2018-12-31 - GPM308 formoje) deklaruoja kaip su darbo santykiais susijusias pajamas (02 pajamų rūšies kodas) ir tik ta dalimi, nuo kurios skaičiuojamos valstybinio socialinio draudimo įmokos.

1 pavyzdys

IĮ veikloje naudojamas IĮ savininkui priklausantis pastatas ir už po juo esančią žemę sumokamas žemės mokestis. Iš IĮ lėšų už jos savininką į biudžetą sumokėtas žemės mokestis yra pripažįstamas individualios įmonės savininko pajamomis, gautomis natūra, kurios yra apmokestinimo gyventojų pajamų mokesčiu objektas. Už savininką sumokėtas žemės mokestis IĮ sąnaudoms priskiriamas tuo atveju, jeigu savininkas gautas pajamas deklaruos kaip su darbo santykiais susijusias pajamas (02 pajamų rūšies kodas), ir leidžiamiems atskaitymams priskirs tik tą dalį, nuo kurios bus skaičiuojamos valstybinio socialinio draudimo įmokos.

2 pavyzdys

IĮ už savininką moka gyvybės draudimo įmokas pagal gyvybės draudimo sutartį. IĮ sumokėtas gyvybės draudimo įmokas savininkas deklaruoja kaip su darbo santykiais susijusias pajamas (02 pajamų rūšies kodas) ir nuo jų skaičiuoja valstybinio socialinio draudimo įmokas, todėl šios sumos priskiriamos leidžiamiems atskaitymams.

5.3.5. Jeigu IĮ savininkas IĮ priklausančiu automobiliu naudojasi ne tik darbo tikslais ir toks automobilio naudojimas pripažįstamas savininko pajamomis natūra, kurios apmokestinamos kaip su darbo santykiais susijusios pajamos, leidžiamiems atskaitymams priskiriamos visos to automobilio nusidėvėjimo, draudimo, eksploatavimo ir remonto išlaidos. Leidžiamiems atskaitymams taip pat gali būti priskirtos kuro įsigijimo išlaidos, išskyrus atvejį, kai savininko gauta nauda įvertinama 0,70 proc. to automobilio tikrosios rinkos kainos.

5.3.6. Pagal PMĮ 17 str. 1 dalies nuostatas leidžiamiems atskaitymams priskiriamos visos išlaidos darbuotojų naudai, jeigu ši darbuotojų gauta nauda pagal GPMĮ nuostatas yra gyventojų pajamų mokesčio objektas. Pagal šias nuostatas išlaidų darbuotojų naudai priskyrimas leidžiamiems atskaitymams siejamas ne tiek su individualios įmonės pajamų uždirbimu ar ekonominės naudos gavimu, kiek su darbuotojų gautos naudos priskyrimu gyventojų pajamų mokesčio objektui.

Pavyzdžiai

1. IĮ Šv. Kalėdų ir Naujųjų metų proga savo darbuotojams ir jų šeimos nariams įteikia dovanas. Darbuotojams įteiktų dovanų vertė pagal GPMĮ nuostatas yra apmokestinimo pajamų mokesčiu objektas, todėl priskiriama IĮ leidžiamiems atskaitymams.

2. IĮ savo darbuotojui ir jo 2 šeimos nariams apmoka kelionę į užsienį. Vieno kelialapio kaina – 434 Eur. Kadangi visa kelialapių kaina – 1 302 Eur priskiriama darbuotojo gautoms pajamoms natūra ir yra apmokestinimo gyventojų pajamų mokesčiu objektas, kelialapių kaina priskiriama IĮ leidžiamiems atskaitymams.

3. IĮ savo darbuotojui išmokėjo 580 Eur vienkartinę pašalpą, mirus jos sutuoktinei. Gauta pašalpa yra apmokestinimo pajamų mokesčiu objektas, todėl priskiriama IĮ leidžiamiems atskaitymams.

5.3.7. Pagal PMĮ 17 str. 1 dalies nuostatas individualios įmonės~~,~~ leidžiamiems atskaitymams gali priskirti sumą, nuo kurios pagal Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo nuostatas skaičiuojamos ir mokamos individualios įmonės savininko valstybinio socialinio draudimo (toliau – VSD) įmokos. VSD įmokų už individualios įmonės savininkus apskaičiavimo ir sumokėjimo tvarka skelbiama SODROS internetiniame tinklapyje www.sodra.lt.

Atkreipiame dėmesį, kad kiekvieną mėnesį įmonė savo pasirinkimu VSD įmokas gali skaičiuoti ir nuo didesnių sumų, kurias laiko kaip su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusi as pajamas, tačiau bendra už metus suma, nuo kurios skaičiuojamos VSD įmokos 2021 metais turi būti ne didesnė kaip 43 VDU, t.y. 58 166,10 EUR (43 X 1352,7 EUR). Vadinasi už metus leidžiamiems atskaitymams negali būti priskirta didesnė suma, kaip 58 166,10 Eur. Atitinkamai 2022 metais leidžiamiems atskaitymams negali būti priskirta didesnė suma, kaip 43 VDU, t. y. 64 676,3 EUR (43 X 1 504,1 EUR).

5.4. Kokios sąnaudos priskiriamos ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams?

PMĮ 17 straipsnyje taip pat nustatyta, kad dalis sąnaudų priskiriamos ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams:

1) ilgalaikio turto nusidėvėjimo arba amortizacijos sąnaudos (PMĮ 18 ir 19 straipsniai);
2) ilgalaikio materialiojo turto eksploatavimo, remonto ir rekonstravimo sąnaudos (PMĮ 20 straipsnis);
3) komandiruočių sąnaudos (PMĮ 21 straipsnis);
4) reklamos ir reprezentacijos sąnaudos (PMĮ 22 straipsnis);
5) natūraliosios netekties nuostoliai (PMĮ 23 straipsnis);
6) mokesčiai (PMĮ 24 straipsnis);
7) beviltiškos skolos (PMĮ 25 straipsnis);
8) išlaidos darbuotojų ir (arba) jų šeimos narių naudai, kuri nėra gyventojų pajamų mokesčio objektas (PMĮ 26 straipsnis);
9) parama (PMĮ 28 straipsnis);
10) narių mokesčiai, įnašai ir įmokos (PMĮ 29 straipsnis);
11) mokestinio laikotarpio nuostoliai (PMĮ 30 straipsnis).

5.5. Kokia tvarka ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams priskiriamas ilgalaikio turto nusidėvėjimas (amortizacija)?

5.5.1. IĮ ilgalaikio turto įsigijimo kaina į sąnaudas įskaitoma dalimis per turto nusidėvėjimo arba amortizacijos laikotarpį PMĮ 18 straipsnyje nustatyta tvarka, neviršydama maksimalių nusidėvėjimo arba amortizacijos normatyvų. Ilgalaikio turto grupės bei jo nusidėvėjimo arba amortizacijos maksimalūs normatyvai (metais) nustatyti PMĮ 1 priedėlyje. IĮ pati nusistato (pasirenka) ilgalaikio turto nusidėvėjimo arba amortizacijos laikotarpį, ne trumpesnį, negu nustatyti PMĮ 1 priedėlyje ilgalaikio turto nusidėvėjimo arba amortizacijos normatyvai (metais), ir likvidacinę vertę, ne didesnę kaip 10 proc. įsigijimo kainos.

5.5.2. Pagal PMĮ 18 str. 3 dalį IĮ, kuriose vidutinis sąrašuose esančių darbuotojų skaičius neviršija 10 žmonių ir mokestinio laikotarpio pajamos neviršija 150 000 Eur bei kurios neatitinka PMĮ 5 straipsnio 3 dalyje nustatytų kriterijų, ilgalaikio turto grupėms (išskyrus naujus pastatus, naudojamus veiklai, ir pastatų, įtrauktų į Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą, rekonstravimą), jei pastatai pastatyti arba rekonstravimas atliktas nuo 2002 m. sausio 1 d., taip pat gyvenamuosius namus ir kitus pastatus, gali pačios nusistatyti maksimalius

nusidėvėjimo arba amortizacijos normatyvus, neatsižvelgdami į normatyvus, nustatytus PMĮ 1 priedėlyje, t. y. gali būti ir trumpesni normatyvai, bet ne visa įsigijimo kaina priskiriama leidžiamiems atskaitymams iš karto.

5.5.3. Ribojamų dydžių atskaitymams nepriskiriamas pagal nuomos, panaudos sutartis arba IĮ savininkui (jo šeimos nariams) nuosavybės teise priklausančio, IĮ veikloje naudojamo ilgalaikio turto nusidėvėjimas (amortizacija), nes IĮ nepatiria šio turto įsigijimo išlaidų.

5.6. Į ką atsižvelgiama ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams priskiriant materialiojo ilgalaikio turto eksploatavimo ir remonto sąnaudas?

IĮ veikloje naudojamo materialiojo ilgalaikio turto eksploatavimo, remonto arba rekonstravimo sąnaudos ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams pripažįstamos atsižvelgiant į tai, ar veikloje naudojamas pačios įmonės įsigytas, nuomojamas ar individualios įmonės savininkui priklausantis turtas.

5.6.1. Kokia tvarka ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams priskiriamos IĮ pačios įsigyto materialiojo ilgalaikio turto eksploatavimo ir remonto sąnaudos?

Jei IĮ naudojamo pačios įmonės įsigyto arba pagal lizingo (finansinės nuomos), pirkimo – pardavimo ar nuomos sutartį, kurioje numatytas nuosavybės teisės perėjimas IĮ, įsigyto materialiojo ilgalaikio turto remontas pailgina turto naudingo tarnavimo laiką arba pagerina jo naudingąsias savybes arba turtas rekonstruojamas, tai šio remonto arba rekonstravimo verte didinama remontuoto arba rekonstruoto ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo kaina. Jei ilgalaikio materialaus turto remontas šio turto naudingo tarnavimo laikotarpio nepailgina arba nepagerina jo naudingųjų savybių, tai remonto išlaidos atskaitomos iš pajamų tą mokestinį laikotarpį, kurį jos faktiškai patiriamos.

5.6.2. Kokia tvarka ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams priskiriamos IĮ nuomojamo ar panaudos būdu naudojamo materialiojo turto eksploatavimo ir remonto sąnaudos?

5.6.2.1. Pagal nuomos sutartį, kurioje nenumatytas nuosavybės teisės perėjimas pirkėjui visiškai apmokėjus turto vertę, arba pagal panaudos sutartį turimo ilgalaikio materialiojo turto rekonstravimo arba remonto, kuris pailgina turto naudingo tarnavimo laiką arba pagerina jo naudingąsias savybes, sąnaudos atskaitomos iš nuomininko ar panaudos gavėjo pajamų lygiomis dalimis per nuomos arba panaudos laikotarpį pradedant nuo kito mėnesio, po darbų užbaigimo, o tais atvejais, kai sudaryta neterminuota sutartis, - per Įstatymo 1 priedėlyje atitinkamoms turto grupėms nustatytą laikotarpį, bet ne trumpesnį kaip 3 metai. Pažymėtina, kad tik nekilnojamasis turtas gali būti ir remontuojamas, ir rekonstruojamas, o visas kitas – tik remontuojamas.

Pavyzdys

IĮ 2020 m. sausio mėnesį iš UAB 5 metams išsinuomojo pastatą, kurio įsigijimo kaina –300 000 Eur, ir pradėjo jį naudoti įmonės veikloje.

Nuo 2020 m. gruodžio 15 d. iki 2021 m. kovo 5 d. IĮ vykdė pastato remontą, ir jį pabaigus buvo nustatyta, kad remonto darbai pagerino pastato naudingąsias savybes. Remonto kaina – 26 000 Eur. Ši suma paskirstoma likusiam nuomos laikotarpiui:

2021 metų 9 mėnesiams ir likusių 3 metų 36 mėnesiams, iš viso 45 mėnesiams. Vadinasi, 2021 m. prie ribojamų dydžių leidžiamų atskaitymų priskiriama 5 200 Eur (26 000 : 45 x 9), o 2022, 2023 ir 2024 metais prie ribojamų dydžių leidžiamų atskaitymų galima priskirti po 6 933 Eur (26 000 : 45 x 12) remonto sąnaudų dalį.

5.6.2.2. Tuo atveju, kai atlikus remonto, kuris pailgina turto naudingo tarnavimo laiką arba pagerina jo naudingąsias savybes, arba rekonstravimo darbus nuomos arba panaudos sutartis nutraukiama, tai ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams galima priskirti tik to remonto arba rekonstravimo darbų vertės dalį, proporcingai tenkančią laikotarpiui, kurį po atlikto remonto arba rekonstravimo tas turtas buvo naudojamas pajamoms IĮ uždirbti.

Pavyzdys

IĮ 2019 m. sausio 1 d. savo veiklai vykdyti 3 metams išsinuomojo patalpas. 2019 m. sausio mėnesį minėta įmonė tas patalpas suremontavo. Atlikus remontą buvo nustatyta, kad remonto darbai pagerino pastato naudingąsias savybes. Remonto kaina – 9 000 Eur. Pagal nuomos sutartį po remonto šis turtas įmonės veikloje turėjo būti naudojamas iki 2021 m. gruodžio 31 d. Vadinasi, šios remonto sąnaudos ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams turi būti priskirtos lygiomis dalimis per likusį nuomos laikotarpį, pradedant 2019 m. vasario mėnesiu, t. y. per 35 mėnesius. Tačiau nuo 2020 m. sausio 1 d. nuomos sutartis nutraukiama. Todėl, apskaičiuojant apmokestinamąjį pelną, ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams įmonė galės priskirti tik 2 829 Eur (9 000 : 35 x 11) sumą, nes po remonto pajamoms uždirbti tas turtas buvo naudojamas tik 11 mėnesių (t. y. nuo 2019 m. vasario 1 d. iki 2019 m. gruodžio 31 d.). Kita remonto sąnaudų dalis, t. y. 6 171 Eur (9 000 – 2 829), ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams nepriskiriama.

5.6.2.3. Jei nuomos ar panaudos sutartyje nėra nustatytas nuomos terminas, tai remonto, kuris pailgina tarnavimo laiką arba pagerina jo naudingąsias savybes, arba rekonstravimo sąnaudas prie leidžiamų atskaitymų priskiriamos per PMĮ 1 priedėlyje atitinkamoms turto grupėms nustatytą laikotarpį, bet ne trumpesnį kaip 3 metai, jei remonto sąnaudos yra patirtos siekiant išlaikyti to turto ekonominį naudingumą.

5.6.2.4. Tuo atveju, kai atlikus remonto arba rekonstravimo darbus, neterminuota nuomos arba panaudos sutartis nutraukiama, tai ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams galima priskirti tik to remonto arba rekonstravimo darbų vertės dalį, tenkančią laikotarpiui, kurį po atlikto rekonstravimo arba remonto tas turtas buvo naudojamas pajamoms uždirbti.

Pavyzdys

IĮ savo veiklai vykdyti pagal neterminuotą nuomos sutartį išsinuomojo naują krovininį automobilį. Tarkim, kad 2020 metų liepos mėnesį ši įmonė minėtą automobilį remontavo. Atlikus remontą buvo nustatyta, kad remonto darbai pagerino automobilio naudingąsias savybes. Remonto kaina – 3 000 Eur. Pagal PMĮ 1 priedėlį krovininių automobilių (ne senesnių kaip 5 metų) nusidėvėjimo normatyvas – 4 metai. Vadinasi, šios remonto sąnaudos ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams turi būti priskirtos per 4 metus (48 mėnesius), pradedant 2020 m. rugpjūčio mėnesiu. Tačiau nuo 2022 m. sausio 1 d. nuomos sutartis nutraukiama. Todėl, apskaičiuojant apmokestinamąjį pelną, ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams IĮ galės priskirti tik 1063 Eur (3 000 : 48 x 17) sumą (t. y. 2020 m. – 313 Eur (3 000 : 48 x 5), o 2021 m. – 750 Eur (3 000 : 48 x 12)), nes po remonto pajamoms uždirbti tas turtas buvo naudojamas tik 17 mėnesių. Kita remonto sąnaudų dalis, t. y. 1 937 Eur (3 000 – 1 063), ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams nepriskiriama.

5.6.2.5. Tais atvejais, kai nuomininko arba panaudos gavėjo atliktas turto remontas bus akivaizdžiai nesietinas su turto teikiama nauda nuomininkui arba panaudos gavėjui, tokios remonto išlaidos bus laikomos neleidžiamais atskaitymais.

5.6.2.6. Jei remontas prailgina to turto naudingo tarnavimo laiką arba pagerina jo naudingąsias savybes, arba jei turtas rekonstruojamas, tai nuomotojas ar panaudos davėjas didina šio remonto arba rekonstravimo darbų verte ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo kainą tuo mokestiniu laikotarpiu, kuriuo remontas arba rekonstravimas buvo iki galo atliktas, ir apmokestina PMĮ nustatyta tvarka.

Pavyzdys

K. Andrijausko IĮ 2020 m. sausio mėnesį iš D. Kazlausko IĮ 11 metų išsinuomojo pastatą, kurio įsigijimo kaina – 300 000 Eur, ir pradėjo jį naudoti įmonės veikloje.

Nuo 2020 m. gruodžio mėnesio iki 2021 m. liepos mėnesio K. Andrijausko IĮ vykdė pastato rekonstravimo darbus, kurių kaina – 170 000 Eur. Šią sumą K. Andrijausko IĮ per nuomos laikotarpį (2021-2031 metais) galės priskirti prie ribojamų dydžių leidžiamų atskaitymų.

Kadangi buvo atlikti rekonstravimo darbai, K. Andrijausko IĮ turi surašyti D. Kazlausko IĮ dokumentą - pranešimą, kuriame turi būti nurodyta minėtų darbų kaina. Prie šio dokumento - pranešimo turi būti pridėtos ir juridinę galią turinčių dokumentų, pagrindžiančių išsinuomoto pastato rekonstravimo darbų atlikimo faktą bei tų darbų vertę, kopijos. D. Kazlausko IĮ pastato rekonstravimo darbų kaina (170 000 Eur) turi padidinti pastato įsigijimo kainą bei šią sumą priskirti 2021 metų pajamoms. D. Kazlausko IĮ šio pastato nusidėvėjimą gali skaičiuoti nuo rekonstravimo darbų kaina padidintos pastato įsigijimo kainos. Jeigu K. Andrijausko IĮ atlikti pastato rekonstravimo darbai pailgina šio pastato naudingo eksploatavimo laikotarpį, D. Kazlausko IĮ gali patikslinti turto nusidėvėjimo normatyvą taip, kad jo įsigijimo kainos nenudėvėta dalis būtų nudėvėta per įmonės iš naujo įvertintą naudingo eksploatavimo laikotarpį.

5.6.2.7. Atsižvelgiant į tai, kad nuomininkui ar panaudos gavėjui atlikus išsinuomoto arba panaudos būdu naudojamo ilgalaikio materialiojo turto remontą, kuris pailgina turto naudingo tarnavimo laiką ar pagerina jo naudingąsias savybes, arba tą turtą rekonstravus, nuomotojas turi padidinti išnuomoto turto įsigijimo kainą, tai nuomininkas ar panaudos gavėjas, atlikęs minėto turto remonto arba rekonstravimo darbus, nuomotojui arba panaudos davėjui privalo pateikti:

- surašytą dokumentą - pranešimą, kuriame būtų nurodyta minėtų darbų kaina;
- juridinę galią turinčių dokumentų, pagrindžiančių ilgalaikio materialiojo turto remonto arba rekonstravimo darbų atlikimo faktą bei tų darbų vertę, kopijos;
- statinio techninio projekto kopiją, jeigu buvo atliktas statinio rekonstravimas kapitalinis remontas (statinio rekonstravimo ir kapitalinio remonto sąvokos apibrėžtos Lietuvos Respublikos statybos įstatymo (toliau – Statybos įstatymas) 2 straipsnyje);
- nuomininko ar panaudos gavėjo surašytas dokumentas, kuriame pateiktas atliktų darbų aprašymas, jeigu buvo atliktas statinio paprastasis remontas (statinio paprastojo remonto sąvoka apibrėžta Statybos įstatymo 2 straipsnyje) arba buvo atliktas kito turto (ne statinio) remontas. Šiame nuomininko surašytame dokumente turėtų būti pateikti duomenys, pagal kuriuos galima būtų nustatyti, ar remonto darbai pailgino turto naudingo tarnavimo laiką arba pagerina jo naudingąsias savybes, ar ne.

5.6.3. Kokia tvarka ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams priskiriamos IĮ naudojamo įmonės savininkui ar jo šeimos nariui nuosavybės teise priklausančio materialiojo ilgalaikio turto eksploatavimo, remonto sąnaudos?

IĮ veiklos sąnaudoms gali priskirti veikloje naudojamo įmonės savininko ar jo šeimos nariams (sutuoktiniams, tėvams, įtėviams, vaikams ir įvaikiams) nuosavybės teise priklausančio materialiojo ilgalaikio turto eksploatavimo ir remonto sąnaudas, išskyrus rekonstrukciją.

IĮ savininkams ir jų šeimų nariams nuosavybės teise priklausančio materialiojo ilgalaikio turto naudojimo ūkinių bendrijų ir IĮ veikloje įforminimo ir su įmonės veikloje naudojamu turtu susijusių sąnaudų, kurios gali būti atskaitomos iš įmonės pajamų, nustatymo tvarka patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2002 m. vasario 11 d. įsakymu Nr. 39 „Dėl Materialiojo ilgalaikio turto, kuris nuosavybės teise priklauso ūkinių bendrijų nariams, individualių (personalinių) įmonių savininkams ir jų šeimos nariams ir yra naudojamas šių vienetų veikloje, eksploatavimo ir remonto sąnaudų atskaitymo iš vienetų pajamų tvarkos patvirtinimo“ (toliau – Tvarka).

5.6.3.1. Kaip įforminamas IĮ veikloje naudojamas savininko ir jo šeimos narių turtas?

IĮ savininko ir jo šeimos narių turto naudojimas vieneto veikloje yra įforminamas IĮ savininko arba vadovo (toliau - vadovas) įsakymu, kuriame nurodoma:

- turto pavadinimas;
- turto apibūdinimas, techniniai-ekonominiai parametrai (plotas, tūris, pajėgumas ir pan.);
- turto savininkas (jei turto savininkas nėra IĮ savininkas, nurodoma, koks jo, kaip šeimos nario, ryšys su IĮ savininku);
- turto kaina, kuri apskaičiuojama iš juridinę galią turinčiuose turto pirkimo (įsigijimo) dokumentuose nurodytos kainos atėmus laikotarpio iki turto perdavimo naudoti įmonės veikloje turto nusidėvėjimo sumą. Turto nusidėvėjimo suma apskaičiuojama taikant tiesinį metodą ir kito mėnesio būdą. Jei turto savininkas neturi turto pirkimo (įsigijimo) kainą patvirtinančių juridinę galią turinčių dokumentų, tai turto kaina gali būti nustatyta nepriklausomų turto vertintojų, turinčių teisę verstis tokia veikla, arba vadovaujantis Komisijos privalomam registruoti turtui įvertinti nutarimų nuostatomis. Jei turtas buvo įsigytas, bet nenaudojamas, tai įmonės veikloje naudojamo turto kaina gali būti nustatyta ir pagal to turto įsigijimą patvirtinančiuose ir juridinę galią turinčiuose dokumentuose nurodytą pirkimo kainą.
- IĮ veiklos, kurioje turtas bus naudojamas, pavadinimas;
- turto dalis, naudojama įmonės veikloje (procentais), kuri nustatoma atsižvelgiant į turto rūšį ir ekonominę naudą: naudojant transporto priemones - į įmonės reikalais nuvažiuojamų kilometrų skaičių, naudojant patalpas - į patalpų plotą (tūrį), naudojamą įmonės veiklai, naudojant įrenginius - į įrenginių darbo laiką ir pan. Jei pasikeičia įmonės veikloje naudojamo turto dalis, įmonės vadovas privalo išleisti naują įsakymą ir juo patikslinti įmonės veikloje naudojamą turto dalį.

5.6.3.2. Kokios transporto priemonių eksploatavimo sąnaudos gali būti atskaitomos iš įmonės pajamų?

5.6.3.2.a. Transporto priemonių, nuosavybės teise priklausančių IĮ savininkui ir jo šeimos nariams, eksploatavimo (išskyrus remontą) sąnaudoms, atskaitomoms iš įmonės pajamų, yra priskiriamos per mokestinį laikotarpį sunaudotų degalų, energijos, tepalų ir kitų su transporto priemonių eksploatacija susijusios sąnaudos, proporcingai tenkančios transporto priemonės panaudojimo įmonės veikloje daliai, nurodytai įmonės vadovo įsakyme.

5.6.3.2.b. Sunaudotų degalų, energijos ir tepalų kiekis nustatomas atsižvelgiant į per mokestinį laikotarpį įmonės reikmėms nuvažiuotų kilometrų skaičių (kilometrų skaičius proporcingas transporto priemonės naudojimo įmonės veikloje daliai, nurodytai įmonės vadovo įsakyme) ir atitinkamos transporto priemonės gamintojo nurodytus transporto priemonės techninius duomenis (būtiną tepalų keitimo dažnumą bei degalų sunaudojimo normas 100 kilometrų, patvirtintas savininko įsakyme).

Pavyzdys

IĮ vadovo įsakymu nustatyta, kad IĮ savininko lengvasis automobilis įmonės veikloje naudojamas 50 proc. Šiame įsakyme taip pat nurodyta, kad pagal gamintojo duomenis šios transporto priemonės benzino sunaudojimo norma yra 10 litrų šimtui kilometrų. Minėtas lengvasis automobilis iš viso per mokestinį laikotarpį nuvažiavo 25 000 kilometrų. Vadinasi, įmonės sąnaudoms gali būti priskirtos tik 12 500 kilometrų (25 000 x 50 proc.), tenkančios benzino sunaudojimo sąnaudos. Šio automobilio benzino sunaudojimo norma 12 500 kilometrams yra 1 250 (12 500 : 100 x 10) litrų. Todėl IĮ prie leidžiamų atskaitymų gali priskirti sumą, kurią įmonė faktiškai sumokėjo už 1 250 litrų benzino įsigijimą.

5.6.3.2.c. Per mokestinį laikotarpį su transporto priemonių eksploatacija susijusių kitų sąnaudų (filtrų, padangų, plovimo priemonių, smulkių detalių įsigijimo kaina, draudimo įmokos

pagal Lietuvos Respublikos transporto priemonių savininkų ir valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo nuostatas, technines apžiūras bei kitokias (išskyrus remontą) paslaugas atliekančių organizacijų patarnavimų kaina), kurios gali būti priskirtos prie leidžiamų atskaitymų, suma apskaičiuojama proporcingai transporto priemonės panaudojimo įmonės veikloje daliai, nurodytai įmonės vadovo įsakyme.

Pavyzdys

IĮ vadovo įsakyme nustatyta, kad IĮ savininko šeimos nario krovininis automobilis įmonės veikloje panaudojamas 90 procentų. Per mokestinį laikotarpį IĮ patyrė 1 000 Eur šios transporto priemonės eksploatavimo išlaidų, kurios patvirtintos juridinę galią turinčiais dokumentais. Prie leidžiamų atskaitymų gali būti priskirta tik 900 Eur (1 000 x 90 : 100) eksploatavimo sąnaudų.

5.6.3.3. Kokia tvarka iš įmonės pajamų atskaitomos transporto priemonių remonto sąnaudos?

5.6.3.3.a. Transporto priemonių, nuosavybės teise priklausančių įmonių dalyviams ir jų šeimų nariams, remonto sąnaudoms, atskaitomoms iš įmonės pajamų, yra priskiriama per mokestinį laikotarpį atliktų transporto priemonių remonto darbų kaina, įskaitant remontui sunaudotas medžiagas (toliau - remonto darbų kaina), proporcingai tenkanti transporto priemonės panaudojimo įmonės veikloje daliai, nurodytai įmonės vadovo įsakyme.

5.6.3.3.b. Jei visa remonto darbų kaina per mokestinį laikotarpį **neviršija 50 proc.** transporto priemonės įsigijimo kainos, nurodytos įmonės vadovo įsakyme, tai remonto darbų kaina, proporcingai tenkanti transporto priemonės panaudojimo įmonės veikloje daliai, atskaitoma iš įmonės pajamų tuo pačiu mokestiniu laikotarpiu, kuriuo buvo atliktas remontas.

Pavyzdys

IĮ vadovo įsakyme nustatyta, kad IĮ savininko šeimos nario krovininis automobilis įmonės veikloje naudojamas 90 proc. Šios transporto priemonės kaina, nurodyta įmonės vadovo įsakyme, yra 40 000 Eur. Ataskaitinį laikotarpį IĮ krovininį automobilį remontavo 2 kartus: kovo mėnesį už remonto darbus buvo sumokėta 4 000 Eur, o rugpjūčio – 6 000 Eur. Vadinasi, per mokestinį laikotarpį remonto sąnaudos sudarė 10 000 Eur. Kadangi ši suma nėra didesnė kaip 50 proc. transporto priemonės kainos, nurodytos įmonės vadovo įsakyme (sudaro tik 25 proc. (10 000 : 40 000 x 100), tai remonto darbų kainos dalis, proporcingai tenkanti transporto priemonės panaudojimo įmonės veikloje daliai, gali būti priskirta mokestinio laikotarpio leidžiamiems atskaitymams. Vadinasi, apskaičiuojant ataskaitinio laikotarpio apmokestinamąjį pelną, gali būti atskaitoma 9 000 Eur (10 000 x 90 : 100) krovininio automobilio remonto sąnaudų suma.

5.6.3.3.c. Jei visa remonto darbų kaina per mokestinį laikotarpį **didesnė kaip 50 proc.** transporto priemonės kainos, nurodytos įmonės vadovo įsakyme, tai remonto darbų kaina, proporcingai tenkanti transporto priemonės panaudojimo įmonės veikloje daliai, atskaitoma iš įmonės pajamų dalimis **per trejus metus (36 mėnesius)** pradedant nuo kito mėnesio po transporto priemonės remonto atlikimo. Jei transporto priemonė po remonto atlikimo įmonės veikloje naudojama mažiau kaip trejus metus (36 mėnesius), remonto darbų kaina, proporcingai tenkanti laikotarpiui, kurį transporto priemonė įmonės veikloje nebenaudojama, iš įmonės pajamų nebeatskaitoma.

Pavyzdys

IĮ vadovo įsakymu nustatyta, kad IĮ savininko šeimos nario lengvasis automobilis IĮ veikloje panaudojamas 50 proc. Šios transporto priemonės kaina, nurodyta IĮ vadovo įsakyme, yra 3 000 Eur. 2018 metais įmonė automobilį remontavo 2 kartus: kovo mėnesį už remonto

darbus buvo sumokėta 1 000 Eur, o lapkričio mėnesį – 800 Eur. Vadinasi, per mokestinį laikotarpį remonto sąnaudos sudarė 1 800 Eur. Kadangi ši suma viršijo 50 proc. transporto priemonės kainos, nurodytos IĮ vadovo įsakyme (sudaro 60 (1 800 : 3 000 x 100) proc.), todėl remonto darbų kainos dalis, proporcingai tenkanti transporto priemonės panaudojimo įmonės veikloje daliai, iš pajamų gali būti atskaityta dalimis per 36 mėnesius. Remonto darbų kaina, proporcingai tenkanti transporto priemonės panaudojimo įmonės veikloje daliai, yra 900 Eur (1 800 x 50 : 100). Vadinasi, per mėnesį IĮ prie leidžiamų atskaitymų gali priskirti po 25 Eur (900 : 36). Todėl 2018 metais prie leidžiamų atskaitymų priskiriama 25 Eur (25 x 1) lengvojo automobilio remonto sąnaudų, nes šiuo atveju remonto sąnaudos iš pajamų pradedamos atskaityti nuo kito mėnesio po transporto riemonės remonto atlikimo (t. y. nuo 2018 metų gruodžio mėnesio), 2019 - 2020 metais – po 300 Eur (25 x 12), 2021 metais – 275 Eur (25 x 11).

Tarkime, kad 2020 metų spalio mėnesį minėtas lengvasis automobilis sugedo ir IĮ savininkas nusprendė šio automobilio neberemontuoti, o įsigyti naują arba IĮ veikloje naudoti kitą automobilį. Vadinasi, nuo 2020 metų lapkričio mėnesio automobilio remonto išlaidos iš pajamų nebeatskaitomos. Todėl 2020 metais prie leidžiamų atskaitymų bus priskirta tik 250 Eur (25 x 10), o likusi remonto išlaidų dalis, t. y. 325 Eur (900 - 25 - 300–250), prie leidžiamų atskaitymų nepriskiriama.

5.6.3.4. Kokios kito turto (patalpų, statinių, įrenginių, ryšių priemonių ir pan.) eksploatavimo (išskyrus remontą) sąnaudos gali būti atimamos iš IĮ pajamų?

Kito turto, nuosavybės teise priklausančio IĮ savininkui ir jo šeimos nariams, eksploatavimo sąnaudoms, atskaitomoms iš įmonės pajamų, yra priskiriamos su šio turto naudojimu susijusios šildymo, apšvietimo, vandens, kitų medžiagų suvartojimo, abonentinio mokesčio bei kitokių per mokestinį laikotarpį patirtų sąnaudų dalis, proporcingai tenkanti įmonės veikloje naudojamai patalpų arba kito turto daliai, nurodytai įmonės vadovo įsakyme.

Pavyzdys

IĮ savininkas savo 150 m² name yra įsirengęs įmonės biurą ir parduotuvę. Įmonės vadovo įsakymu nustatyta, kad parduotuvės ir biuro plotas yra 90 m², t. y. įmonės veikloje naudojama IĮ savininko namo dalis, - 60 proc. (90 : 150 x 100). Per mokestinį laikotarpį įmonė patyrė 2 500 Eur pastato eksploatavimo išlaidų. Prie leidžiamų atskaitymų gali būti priskirta tik 60 proc., t. y. 1 500 Eur (2 500 x 60 : 100) eksploatavimo sąnaudų.

5.6.3.5. Kokia tvarka iš IĮ pajamų atimamos kito turto (patalpų, įrenginių, ryšių priemonių ir pan.) remonto sąnaudos?

5.6.3.5.a. Jei remonto darbų kaina per mokestinį laikotarpį **nėra didesnė kaip 50 proc. įmonės** veikloje naudojamų patalpų dalies kainos, tai visa remonto darbų kaina iš įmonės pajamų atskaitoma tą patį mokestinį laikotarpį, kurį buvo atliktas remontas.

5.6.3.5.b. Jei remonto darbų kaina per mokestinį laikotarpį yra **didesnė kaip 50 proc.** įmonės veikloje naudojamų patalpų dalies kainos, tai visa remonto darbų kaina iš įmonės pajamų atskaitoma dalimis **per penkerius metus (60 mėnesių)** pradedant nuo kito mėnesio po to turto remonto atlikimo.

5.6.3.5.c. Iš įmonės pajamų atskaitomos per mokestinį laikotarpį patirtos kito turto, nuosavybės teise priklausančio IĮ savininkui ir jo šeimos nariams, remonto sąnaudos nustatomos tokiais būdais:

a) tiesioginiu sąnaudų priskyrimo būdu - kai remontuojama tik įmonės veikloje naudojamo turto dalis arba kai galima apskaičiuoti, kiek ir kokių medžiagų sunaudota remontuojant šio turto dalį. Jei remonto darbų kaina per mokestinį laikotarpį **nėra didesnė kaip 50 proc.** įmonės veikloje naudojamų patalpų dalies kainos, tai visa remonto darbų kaina iš įmonės pajamų atskaitoma tą patį mokestinį laikotarpį, kurį buvo atliktas remontas.

Pavyzdys

IĮ savininkas savo 150 m² name yra įsirengęs įmonės biurą ir parduotuvę. Įmonės vadovo įsakymu nustatyta, kad parduotuvės ir biuro plotas yra 90 m², t. y. įmonės veikloje naudojamo įmonės savininko namo dalis - 60 proc. (90 : 150 x 100). Viso šio pastato kaina, nurodyta įmonės vadovo įsakyme, yra 45 000 Eur, vadinasi, parduotuvės ir biuro kaina –27 000 Eur. 2021 metais įmonė remontavo tik parduotuvės ir biuro patalpas ir patyrė 10 000 Eur pastato remonto išlaidų. Kadangi ši suma nėra didesnė kaip 50 proc. įmonės veikloje naudojamų patalpų dalies kainos (sudaro tik 37 proc.), tai 2021 metais prie leidžiamų atskaitymų gali būti priskirtos visos remonto sąnaudos, t. y. 10 000 Eur.

5.6.3.5.d. Jei remonto darbų kaina per mokestinį laikotarpį yra **didesnė kaip 50 proc.** įmonės veikloje naudojamų patalpų dalies kainos, tai visa remonto darbų kaina iš įmonės pajamų atskaitoma dalimis **per penkerius metus (60 mėnesių)** pradedant nuo kito mėnesio po to turto remonto atlikimo. Jei turtas po remonto atlikimo įmonės veikloje naudojamos mažiau kaip penkerius metus (60 mėnesių), remonto darbų kaina, proporcingai tenkanti laikotarpiui, kurį turtas įmonės veikloje nebenaudojamas, iš įmonės pajamų nebeatskaitoma.

Pavyzdys

IĮ savininkas savo 150 m² name yra įsirengęs įmonės biurą ir parduotuvę. Įmonės vadovo įsakyme nustatyta, kad parduotuvės ir biuro plotas yra 90 m², t.y. įmonės savininko namo, naudojamo įmonės veikloje, dalis - 60 proc. (90 : 150 x 100). Viso šio pastato kaina, nurodyta įmonės vadovo įsakyme, yra 45 000 Eur, vadinasi, parduotuvės ir biuro kaina – 27 000 Eur. 2018 metų kovo ir balandžio mėnesiais įmonė remontavo tik parduotuvės ir biuro patalpas ir patyrė 17 000 Eur pastato remonto išlaidų. Kadangi ši suma didesnė kaip 50 proc. įmonės veikloje naudojamų patalpų dalies kainos (sudaro 62,96 proc.), tai šio remonto vertę sąnaudoms, atskaitomoms iš pajamų, įmonė gali priskirti dalimis per 60 mėnesių. Vadinasi, per mėnesį įmonė prie leidžiamų atskaitymų gali priskirti po 283 Eur (17 000 : 60). Todėl 2018 metais prie leidžiamų atskaitymų gali būti priskirta 2 267 Eur (17 000 : 60 x 8) parduotuvės ir biuro remonto sąnaudų, nes šiuo atveju remonto sąnaudos iš pajamų pradedamos atskaityti nuo kito mėnesio po pastato remonto atlikimo (t. y. nuo 2018 metų gegužės mėnesio), 2019 - 2022 metais – po 3396 Eur (283 x 12), 2023 metais – 1132 Eur (283 x 4). Tarkime, kad 2020 metų spalio mėnesį minėta įmonė nusipirko kitas parduotuvės ir biuro patalpas, todėl senosios patalpos nebenaudojamos. Vadinasi, nuo 2020 metų lapkričio mėnesio įmonės savininko name atlikto parduotuvės ir biuro remonto išlaidos prie leidžiamų atskaitymų nepriskiriamos. Todėl 2020 metais sąnaudoms, atskaitomoms iš pajamų, bus priskirta tik 2 830 Eur (283 x 10), o likusi dalis remonto išlaidų dalis, t. y. 8 507 Eur (17 000 – 2 267 – 3 396 – 2 830), iš pajamų bus nebeatskaitoma, nes turtas IĮ veikloje nebenaudojamas.

b) proporciniu sąnaudų priskyrimo būdu - kai remontuojama turto dalis, didesnė negu naudojama įmonės veikloje. Tokiu atveju iš įmonės pajamų atskaitoma tik remonto darbų kaina, proporcingai tenkanti įmonės veikloje naudojamai turto daliai (procentais), nurodytai įmonės vadovo įsakyme.

5.6.3.5.e. Jei remonto darbų kaina per mokestinį laikotarpį **nėra didesnė kaip 50 proc**. turto kainos, nurodytos įmonės vadovo įsakyme, tai remonto darbų kaina, proporcingai tenkanti įmonės veikloje naudojamo turto daliai, iš įmonės pajamų atskaitoma tą patį mokestinį laikotarpį, kurį buvo atliktas remontas.

Pavyzdys

IĮ savininkas savo 150 m² name yra įsirengęs įmonės biurą ir parduotuvę. Įmonės vadovo įsakymu nustatyta, kad parduotuvės ir biuro plotas yra 90 m², t. y. įmonės savininko namo,

naudojamo įmonės veikloje, dalis - 60 proc. (90 : 150 x 100 proc.). Viso šio pastato kaina, nurodyta įmonės vadovo įsakyme, yra 43 000 Eur, vadinasi, parduotuvės ir biuro kaina – 25 800 Eur. 2021 metais įmonė atliko viso namo remontą ir patyrė 10 000 Eur pastato remonto išlaidų. Kadangi ši suma nėra didesnė kaip 50 proc. įmonės veikloje naudojamų patalpų dalies kainos (sudaro 38,76 proc.), tai 2021 metais remonto darbų kainos dalis, proporcingai tenkanti įmonės veikloje naudojamai patalpų daliai, t.y. 6 000 Eur (10 000 x 60 : 100) gali būti priskirta prie leidžiamų atskaitymų.

5.6.3.5.f. Jei remonto darbų kaina per mokestinį laikotarpį **didesnė kaip 50 proc.** turto kainos, nurodytos įmonės vadovo įsakyme, tai remonto darbų kaina, proporcingai tenkanti įmonės veikloje naudojamo turto daliai, iš įmonės pajamų atskaitoma **dalimis per penkerius metus (60 mėnesių)** pradedant nuo kito mėnesio po remonto atlikimo. Jei patalpos po remonto atlikimo įmonės veikloje naudojamos mažiau kaip penkerius metus (60 mėnesių), tai remonto darbų kaina, tenkanti laikotarpiui, kurį turtas įmonės veikloje nebenaudojamas, prie leidžiamų atskaitymų nepriskiriama.

Pavyzdys

IĮ savininkas savo 150 m² name yra įsirengęs įmonės biurą ir parduotuvę. Įmonės vadovo įsakymu nustatyta, kad parduotuvės ir biuro plotas yra 90 m², t. y. įmonės savininko namo, naudojama įmonės veikloje, dalis - 60 proc. (90 : 150 x 100). Viso šio pastato kaina, nurodyta įmonės vadovo įsakyme, yra 43 000 Eur, vadinasi, parduotuvės ir biuro kaina – 25 800 Eur. 2018 metų kovo ir balandžio mėnesiais įmonės savininkas remontavo visą namą ir patyrė 25 800 Eur pastato remonto išlaidų. Kadangi ši suma yra didesnė kaip 50 proc. įmonės veikloje naudojamų patalpų dalies kainos (sudaro 100 proc.), tai šio remonto kainos dalį, proporcingai tenkančią įmonės veikloje naudojamų patalpų daliai, prie leidžiamų atskaitymų įmonė gali priskirti dalimis per 60 mėnesių. Remonto darbų kainos dalis, proporcingai tenkanti namo panaudojimo įmonės veikloje daliai, yra 15 480 Eur (25 800 x 60 : 100). Vadinasi, per mėnesį įmonė prie leidžiamų atskaitymų gali priskirti po 258 Eur (15 480 : 60). Todėl 2018 metais parduotuvės ir biuro remonto sąnaudoms, atskaitomoms iš pajamų, gali būti priskirta 2 064 Eur (258 x 8), nes šiuo atveju remonto sąnaudos iš pajamų pradedamos atskaityti nuo kito mėnesio po pastato remonto atlikimo (t. y. nuo 2018 metų gegužės mėnesio), 2019 – 2022 metais – po 3 096 Eur (258 x 12), 2023 metais – 1 032 Eur (258 x 4).

Tarkime, kad 2020 metų spalio mėnesį minėta įmonė nusipirko kitas parduotuvės ir biuro patalpas, todėl senosios patalpos nebenaudojamos. Vadinasi, nuo 2020 metų lapkričio mėnesio įmonės savininko name atlikto parduotuvės ir biuro remonto išlaidos prie leidžiamų atskaitymų nepriskiriamos. Todėl 2020 metais prie leidžiamų atskaitymų bus priskirta tik 2 580 Eur (258 x 10), o likusi remonto išlaidų dalis, t. y. 7 740 Eur (15 480 –2 064 – 3 096 – 2 580), nebus priskirta prie leidžiamų atskaitymų.

5.6.3.6. Kokiais dokumentais remiantis pripažįstamos ilgalaikio materialiojo turto, kuris nuosavybės teise priklauso IĮ savininkui ar jo šeimos nariams, sąnaudos?

5.6.3.7.a. IĮ veiklos sąnaudos pripažįstamos pagal įmonės vardu išrašytus dokumentus, tačiau ilgalaikio materialiojo turto, kuris nuosavybės teise priklauso IĮ savininkui ar jo šeimos nariams ir naudojamas IĮ veikloje, eksploatavimo ir remonto išlaidos gali būti pripažįstamos ir pagal IĮ savininko ar jo šeimos nario vardu išrašytus dokumentus.

5.6.3.7.b. Ilgalaikio materialiojo turto, kuris nuosavybės teise priklauso IĮ savininkui ir jo šeimos nariams ir naudojamas IĮ veikloje, eksploatavimo ir remonto išlaidos nustatytos Tvarkoje gali būti pripažįstamos IĮ, PVM mokėtojų ir ne PVM mokėtojų, sąnaudomis pagal sąskaitas faktūras/PVM sąskaitas faktūras, išrašytas IĮ savininko ar jo šeimos nario vardu, kuriose be apskaitos dokumentų privalomos informacijos nurodomas fizinio asmens vardas, pavardė bei PVM mokėtojo kodas, o jeigu fizinis asmuo neturi PVM mokėtojo kodo – asmens kodas arba individualios veiklos vykdymo pažymos numeris.

5.6.3.7.c. Į savininkui ir jo šeimos nariams priklausančio ilgalaikio materialiojo turto, naudojamo šių vienetų veikloje eksploatacinės išlaidos, t. y. nuolatinės ir ilgalaikės paslaugos, teikiamos pagal gyvenamųjų patalpų nuomos, energijos (šalto ir karšto vandens, elektros ir šilumos energijos, dujų) pirkimo – pardavimo sutartis, taip pat už telekomunikacijų ir komunalinių paslaugų suteikimą, Į sąnaudomis gali būti pripažįstamos pagal šias paslaugas teikiančių vienetų išrašomus fiziniam asmeniui (Į savininkui arba jo šeimos nariams) apskaitos dokumentus, kuriuose turi būti nurodyti ši informacija:

1) apskaitos dokumento pavadinimas;

2) ūkio subjekto, suteikusio paslaugas, pavadinimas, kodas;

3) apskaitos dokumento data;

4) paslaugų gavėjo pavadinimas (nurodomas paslaugų gavėją identifikuojantis rekvizitas, pvz., tai gali būti arba paslaugų gavėjo vardas ir pavardė, arba atsiskaitymo knygelės numeris, arba kt.). Šiuo atveju paslaugų gavėjo asmens kodo nurodyti neprivaloma;

5) paslaugų pavadinimai;

6) suteiktų paslaugų vertė pinigais ir (arba) jų kiekis atitinkamais matavimo vienetais.

5.6.4. Kokios privalomos įmokos gali būti priskiriamos ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams?

Pagal PMĮ 24 straipsnį iš pajamų atskaitomi Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo nustatyti mokesčiai (išskyrus pelno mokestį ir pridėtinės vertės mokestį, mokamą į biudžetą bei įmonės sumokėtus mokesčius, kuriuos privalo mokėti gyventojai (GPM, VSD ir PSD)) bei kituose įstatymuose ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimuose nustatytos visų rūšių rinkliavos ir privalomos įmokos. Valstybės rinkliavų objektų sąrašas ir šių rinkliavų dydžiai patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. gruodžio 15 d. nutarimu Nr. 1458 „Dėl Konkrečių valstybės rinkliavos dydžių sąrašo ir Valstybės rinkliavos mokėjimo ir grąžinimo taisyklių patvirtinimo“.

Privalomomis įmokomis laikomi įstatymuose ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimuose nustatyti konkrečių dydžių mokėjimai, nuo kurių vienetai neturi teisės atsisakyti.

5.6.5. Kada pridėtinės vertės mokestis gali būti priskirtas sąnaudoms?

5.6.5.1. Pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) priskyrimo ir nepriskyrimo ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams klausimai sprendžiami tokia pačia tvarka kaip ir kitų ūkio subjektų.

5.6.5.2. Pagal PMĮ 24 str. 2 dalį iš pajamų atskaitomos tik tos pirkimo ir importo PVM sumos, kurios neatskaitomos pagal Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo (toliau – PVM įstatymas) nuostatas, ir tik tais atvejais, kai šios sumos apskaičiuotos nuo PMĮ nustatytų leidžiamų atskaitymų.

5.6.5.3. Pirkimo ir importo PVM sumos, kurios apskaičiuotos nuo PMĮ 31 straipsnyje nustatytų neleidžiamų atskaitymų, apskaičiuojant apmokestinamąjį pelną, iš pajamų neatskaitomos.

5.6.5.4. Pagal PVM įstatymo nuostatas neatskaitomos pirkimo ir importo PVM sumos, iš pajamų atskaitomos tą patį mokestinį laikotarpį, kurį šis pirkimo PVM apskaičiuotas arba importo PVM, neatsižvelgiant į tai, kad sumos nuo kurių šis mokestis apskaičiuotas, ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams bus priskirtos vėlesnį (-iais) mokestinį(-iais) laikotarpį(-iais).

5.6.5.5. Įsigijus ilgalaikį turtą, kurio pirkimo PVM neatskaitomas pagal PVM įstatymo nuostatas, neatskaitytas PVM leidžiamiems atskaitymams priskiriamas tą laikotarpį, kurį tas turtas įsigyjamas.

Tačiau, jeigu dėl kokių nors priežasčių suma (arba jos dalis), nuo kurios apskaičiuotas ir iš pajamų atskaitytas pirkimo ar importo PVM, nebus priskirta ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams, tai tą mokestinį laikotarpį, kurį šis faktas bus nustatytas, ribojamų dydžių leidžiamų atskaitymų suma turės būti mažinama leidžiamiems atskaitymams nepriskirtai sumai tenkančia pirkimo ar sumokėta importo PVM suma.

1 pavyzdys

IĮ, užsiimanti gamybine veikla, 2020 m. rugpjūčio 20 d. už 32 670 Eur įsigijo naują lengvąjį automobilį ir tą patį mėnesį pradėjo jį naudoti. Automobilio kaina be PVM yra 27 000 Eur, o pirkimo PVM suma – 5 670 Eur. Vadovaujantis PVM įstatymo 62 straipsniu, šio automobilio pirkimo PVM IĮ atskaityti negali. IĮ šią automobilio pirkimo PVM sumą ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams gali priskirti tuomet, kai šios sąnaudos faktiškai patiriamos (t. y. 2020 m. rugpjūčio mėnesį).

Vadovaujantis PMĮ 1 priedėliu, šio lengvojo automobilio nusidėvėjimas skaičiuojamas taikant 6 metų (72 mėn.) nusidėvėjimo normatyvą. IĮ pasirinko tiesinį nusidėvėjimo skaičiavimo metodą, PMĮ 18 str. 10 dalyje nustatytą nusidėvėjimo skaičiavimo pradžios būdą ir nustatė 300 Eur likvidacinę vertę.

Kadangi automobilis įsigytas ir pradėtas naudoti rugpjūčio mėnesį, jo nusidėvėjimas pradedamas skaičiuoti nuo rugsėjo 1 dienos. Vadinasi, 2020 m. automobilis bus naudojamas 4 mėnesius. Apskaičiuojant 2020 m. apmokestinamąjį pelną, prie ribojamų dydžių leidžiamų atskaitymų bus priskirta 1 483 Eur [(27 000 – 300) : 72 mėn. x 4 mėn.] šio turto nusidėvėjimo suma, ir visa šio automobilio pirkimo PVM suma, t. y. 5 670 Eur.

2021 metų lapkričio mėnesį, įvykus avarijai, automobilis nurašomas. Apskaičiuojant 2021 m. apmokestinamąjį pelną, prie ribojamų dydžių leidžiamų atskaitymų bus priskirta 4 079 Eur [(27 000 – 300) : 72 mėn. x 11 mėn.] šio automobilio nusidėvėjimo suma. Vadinasi, vienetas 2020 – 2021 metais ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams priskirs 5 562 Eur (1 483 + 4 079) šio automobilio nusidėvėjimo sumą. Šiai sumai proporcingai tenka 1 168 Eur (5 562 x 5 670 : 27 000) dydžio nuo automobilio kainos apskaičiuotos PVM sumos dalis. Todėl kita nuo automobilio kainos apskaičiuotos pirkimo PVM sumos dalimi, t. y. 4 502 Eur (5 670 –1 168) suma, turi būti mažinama 2021 metų ribojamų dydžių leidžiamų atskaitymų suma.

2 pavyzdys

IĮ, kuri nėra PVM mokėtoja, 2020 metų gruodžio mėnesį iš UAB Y, kuri yra PVM mokėtoja, įsigijo šaldytų žuvies produktų, už kuriuos sumokėjo 24 200 Eur. Iš šios sumos 20 000 Eur yra prekių įsigijimo kaina, o 4 200 Eur yra PVM. IĮ tą patį (t. y. gruodžio) mėnesį pardavė dalį šių prekių. Parduotų prekių įsigijimo kaina – 1 500 Eur. IĮ, apskaičiuodama 2020— metų apmokestinamąjį pelną, iš pajamų gali atskaityti parduotų prekių įsigijimo kainą (1 500 Eur) ir visą nuo visų prekių įsigijimo kainos apskaičiuotą pirkimo PVM sumą (4 200 Eur).

Likusią dalį prekių IĮ planavo parduoti 2021 metais, tačiau, 2021 m. kovo mėnesį sugedus šaldytuvams, dalis likusių žuvies produktų sugedo. Sugedusių prekių įsigijimo kaina – 3 000 Eur. Vadinasi, ši suma (sugedusių prekių įsigijimo kaina) nebus priskirta leidžiamiems atskaitymams, todėl vienetas, šiai sumai tenkančia pirkimo PVM suma, t. y. 630 Eur (3 000 x 21 proc.), turi sumažinti 2021 metų ribojamų dydžių leidžiamų atskaitymų sumą.

5.6.6. Kokia tvarka sąnaudoms priskiriamos komandiruočių išlaidos?

5.6.6.1. Pagal PMĮ 21 straipsnį komandiruote laikomas teisės aktų nustatyta tvarka įformintas darbuotojo išvykimas iš nuolatinės darbo vietos IĮ savininko (vadovo) siuntimu atlikti darbo funkcijas, tarnybinį pavedimą ar kelti kvalifikaciją.

5.6.6.2. Komandiruote taip pat laikomas individualios įmonės savininko išvykimas iš nuolatinės darbo vietos darbo funkcijoms atlikti.

5.6.6.3. Komandiruotės sąnaudos ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams priskiriamos vadovaujantis Komandiruočių sąnaudų atskaitymų iš pajamų tvarkos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. sausio 28 d. nutarimu Nr. 99 „Dėl Komandiruočių sąnaudų atskaitymo iš pajamų tvarkos patvirtinimo“ (toliau – Nutarimas Nr. 99) nuostatomis.

5.6.6.4. Komandiruočių išlaidas patvirtinantys dokumentai gali būti išrašyti tiek įmonės, tiek komandiruojamo asmens vardu.

5.6.6.5. **Komandiruotės į užsienį** atveju iš pajamų gali būti atskaitomos dienpinigių išlaidos, apskaičiuotos už faktiškai išbūtą užsienyje laiką (įskaitant išvykimo iš Lietuvos Respublikos ir parvykimo į ją dienas), neviršijančios Maksimalių dienpinigių dydžių sąraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 29 d. nutarimu Nr. 526 „Dėl dienpinigių ir kitų tarnybinių komandiruočių išlaidų apmokėjimo“ nustatytų dienpinigių dydžių.

5.6.6.6. Individualios įmonės vadovo dienpinigių norma iki 2019-12-31 galėjo būti didinama 100 proc., jeigu savininkas yra ir įmonės vadovas. Jeigu vadovu yra paskirtas kitas asmuo, tai dienpinigiai gali būti didinami tik jam.

Nuo 2020 m. sausio 1 d. neteko galios Komandiruočių sąnaudų atskaitymo iš pajamų taisyklių 4 punktas, pagal kurį vienetų vadovams, individualių įmonių savininkams, tikrųjų ūkinių bendrijų nariams bei mažųjų bendrijų nariams dienpinigių norma galėjo būti didinama 100 procentų.

Apskaičiuojant 2020 metų ir vėlesnių mokestinių laikotarpių apmokestinamąjį pelną, užsienio komandiruotės dienpinigių išlaidos individualių įmonių savininkams, kai šiose vienetuose nėra kito vadovo, apskaičiuojamos už faktiškai išbūtą užsienyje laiką, taikant Maksimalių dienpinigių dydžių sąraše nustatytus dienpinigių dydžius.

5.6.6.7. Komandiruotės **Lietuvos Respublikoje** atveju iš pajamų gali būti atskaitomos dienpinigių išlaidos, apskaičiuotos už faktiškai išbūtą komandiruotėje laiką, neviršijančios kiekvienai komandiruotės dienai Maksimalių dienpinigių dydžių sąraše nustatytų dienpinigių dydžių.

Komandiruotės Lietuvos Respublikoje dienpinigių, priskiriamų ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams, norma yra 15 Eur.

Jeigu komandiruotė trunka vieną dieną, atskaitoma iš pajamų dienpinigių išlaidų suma yra Maksimalių dienpinigių dydžių sąraše nustatytas vienai komandiruotės dienai taikomas dydis —15 Eur.

5.6.6.8. Komandiruočių dienpinigių apribojimai.

Nutarime Nr. 99 nustatyti dienpinigių priskiriamų gyventojų pajamų mokesčiu neapmokestinamoms komandiruočių kompensacijoms apribojimai. Jeigu komandiruotės metu IĮ savininkui išmokėta suma viršija šiame nutarime nustatytus dydžius, tai minėtus dydžius viršijanti suma gali būti atimama iš pajamų tuo atveju, jeigu viršijanti suma priskiriama IĮ savininko pajamoms, nuo kurių pagal Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo nuostatas skaičiuojamos ir mokamos valstybinio socialinio draudimo įmokos.

5.6.7. Kada sąnaudoms gali būti priskirtos beviltiškos skolos?

5.6.7.1. Pagal PMĮ 25 straipsnį iš pajamų gali būti atskaitoma ataskaitiniu laikotarpiu atsiradusi beviltiškų skolų suma.

5.6.7.2. IĮ, pripažįstančios pajamas pagal kaupimo apskaitos principą, gali atskaityti ataskaitiniu laikotarpiu atsiradusią beviltiškų skolų sumą, tačiau tokios sumos gali būti atskaitomos tik tokiu atveju, jei iki ataskaitinio laikotarpio tos sumos buvo įtrauktos į IĮ pajamas ir IĮ balansą (jeigu IĮ privalo jį sudaryti teisės aktų nustatyta tvarka). Jeigu beviltiškos skolos susidaro dėl neapmokestinamųjų pajamų, tokios beviltiškos skolos laikomos neleidžiamais atskaitymais. Beviltiškos skolos sumą sudaro pajamų suma ir šiai sumai tenkanti pardavimo PVM suma. Jeigu PVM įstatymo nustatyta tvarka beviltiškoms skoloms tenkančia pardavimo PVM suma tikslinama į biudžetą mokėtina PVM suma, ši PVM suma nelaikoma pelno mokesčio tikslais beviltiškoms skoloms tenkančia pardavimo PVM suma.

5.6.7.3. IĮ, pripažįstančios pajamas pagal pinigų apskaitos principą, gali atskaityti ataskaitiniu laikotarpiu atsiradusioms beviltiškoms skoloms tenkančią sąnaudų dalį, jei iki ataskaitinio laikotarpio šių skolų atsiradimas buvo užfiksuotas mokesčio mokėtojo apskaitos dokumentuose. Šiuo atveju į leidžiamus atskaitymus traukiama sąnaudų dalis ir beviltiškoms skoloms tenkanti pardavimo PVM suma. Jeigu PVM įstatymo nustatyta tvarka beviltiškoms skoloms tenkančia pardavimo PVM suma tikslinama į biudžetą mokėtina PVM suma, ši PVM suma nelaikoma pelno mokesčio tikslais beviltiškoms skoloms tenkančia pardavimo PVM suma.

5.6.7.4. Tais atvejais, kai beviltiškomis laikomų skolų atsiradimo momentu mokesčio mokėtojas pajamas pripažino pagal pinigų apskaitos principą, o pagal šio PMĮ nuostatas perėjo prie pajamų pripažinimo pagal kaupimo apskaitos principą, iš pajamų, pripažįstamų pagal kaupimo apskaitos principą, atskaitoma sąnaudų dalis, tenkanti mokestiniu laikotarpiu atsiradusioms beviltiškoms skoloms, jeigu iki mokestinio laikotarpio šių skolų atsiradimas buvo užfiksuotas mokesčio mokėtojo apskaitos dokumentuose ir sąnaudų dalis, tenkanti beviltiškoms skoloms nebuvo įtraukta į vieneto sąnaudas iki šių nuostatų įsigaliojimo. Skolos yra laikomos beviltiškomis, jeigu mokesčio mokėtojas negali jų susigrąžinti praėjus ne mažiau kaip vieneriems metams nuo skolos sumos įtraukimo į mokesčio mokėtojo pajamas arba nuo skolų atsiradimo užfiksavimo mokesčio mokėtojo apskaitos dokumentuose, arba jei skolininkas yra miręs ar paskelbtas mirusiu, arba likviduotas, arba bankrutavęs. Visais šiais atvejais mokesčio mokėtojas turi įrodyti skolos beviltiškumą ir pastangas šioms skoloms susigrąžinti.

5.6.7.5. Skolos gali būti laikomos beviltiškomis šiais atvejais, kai:

- IĮ negali jų susigrąžinti praėjus ne mažiau kaip vieneriems metams nuo skolų sumos įtraukimo IĮ pajamas, o jeigu IĮ pajamas pripažįsta pagal pinigų apskaitos principą – nuo skolų atsiradimo momento (kai ūkinė operacija užfiksuojama apskaitos dokumentuose ir apskaitos registruose);
- skolininkas yra miręs arba paskelbtas mirusiu;
- skolininkas yra likviduotas. Jeigu skolininkas yra likviduotas, tačiau egzistuoja jo skolų (teisių ir pareigų) perėmėjas, tai tokiais atvejais skolos negali būti laikomos beviltiškomis remiantis tik tuo faktu, kad skolininkas buvo likviduotas. Tokiu atveju ir skolininko teisių perėmėjas turi neturėti pakankamai turto skoloms sugrąžinti;
- skolininkas yra bankrutavęs.

Tačiau skolas pripažinti beviltiškomis nepakanka vien tik šių faktų. IĮ, norėdama skolas pripažinti beviltiškomis, turi įrodyti skolos beviltiškumą ir pastangas šioms skoloms susigrąžinti. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2002 m. vasario 11 d. įsakymu Nr. 40 patvirtintos Skolų beviltiškumo ir pastangų šioms skoloms susigrąžinti įrodymo bei beviltiškų skolų sumų apskaičiavimo taisyklės. Šiose taisyklėse nustatyta, kokiais dokumentais ar kitais įrodymais IĮ įrodo skolų beviltiškumą ir pastangas susigrąžinti tas skolas.

Mokestiniu laikotarpiu, kurį skolos pripažįstamos beviltiškomis ir apskaičiuojant apmokestinamąjį pelną gali būti atskaitytos iš pajamų, yra laikomas tas mokestinis laikotarpis, kurį IĮ dokumentais įrodo skolos beviltiškumą ir pastangas skolas susigrąžinti (surenka reikalaujamus dokumentus).

5.6.8. Kokios IĮ įmokos darbuotojo naudai priskiriamos ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams?

5.6.8.1. Pagal PMĮ 26 str. 1 dalį iš pajamų gali būti atskaitomos IĮ už su ja darbo santykiais susijusius asmenis apmokėtos tų asmenų mokymo išlaidos, jeigu vykdomos visos nurodytos sąlygos:

- asmenys, už kurių mokymą IĮ moka, yra susiję su šia IĮ darbo santykiais, ir
- sumos už asmenų mokymą mokamos tiesiogiai Europos ekonominės erdvės valstybių ir užsienio valstybių, kurios nepriklauso Europos ekonominei erdvei, tačiau su kuriomis Lietuvos Respublika yra sudariusi dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartis, mokykloms, ir
- asmenys, pabaigę mokymo programas, įgyja aukštąjį išsilavinimą ir (arba) kvalifikaciją, ir
- jeigu šis išsilavinimas ir (arba) kvalifikacija yra būtini IĮ pajamoms uždirbti.

Už darbuotojų mokymą sumokėtos sumos gali būti priskiriamos IĮ ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams neatsižvelgiant į darbuotojo darbo užmokesčio dydį, sumokėtos sumos dydį ir į tai, ar apmokama už visą mokymosi laikotarpį, ar tik už jo dalį.

5.6.8.2. Pagal PMĮ 26 str. 2 dalies nuostatas ribojamų dydžių leidžiamais atskaitymais laikomos IĮ išlaidos, faktiškai patirtos teikiant naudą IĮ darbuotojams ir (arba) jų šeimos nariams, kurios pagal kitas PMĮ nuostatas nėra priskiriamos leidžiamiems atskaitymams arba ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams, jeigu vykdomos visos nurodytos sąlygos:

- nauda teikiama IĮ darbuotojams ir (arba) jų šeimos nariams (sutuoktiniams, vaikams (įvaikiams)), ir
- teikiant naudą neįmanoma nustatyti konkretaus darbuotojo ir (arba) jo šeimos nario (sutuoktinio, vaiko (įvaikio)) gautos individualios naudos, ir
- tokios naudos teikimas numatytas kolektyvinėje sutartyje, ir
- šia nauda be diskriminacijos ir apribojimų turi teisę naudotis visi tos IĮ darbuotojai.

IĮ mokestinio laikotarpio ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams gali priskirti tik išvardintas sąlygas atitinkančias faktiškai patirtas išlaidas darbuotojų ir jų šeimos narių naudai, kurių bendra suma neviršija 5 proc. per tą mokestinį laikotarpį darbuotojams apskaičiuoto darbo užmokesčio (nuo kurio skaičiuojamos valstybinio socialinio draudimo įmokos) sumos. Šį dydį viršijanti suma priskiriama neleidžiamiems atskaitymams. Išsami informacija dėl PMĮ 26 str. nuostatų taikymo pateikta šio straipsnio komentare.

VI. INDIVIDUALIOS ĮMONĖS PERTVARKYMAS

IĮ įstatymas numato, kad IĮ gali būti pertvarkoma į akcinę bendrovę, uždarąją akcinę bendrovę, mažąją bendriją bei į viešąją įstaigą.

6.1. Kokia tvarka IĮ pertvarkomos į ribotos civilinės atsakomybės juridinį asmenį – uždarąją akcinę bendrovę?

6.1.1. Pertvarkytos įmonės (UAB) pradiniame balanse pertvarkomos IĮ turtas ir įsipareigojimai pripažįstami UAB turtu ir įsipareigojimais, o turto ir įsipareigojimų skirtumas apskaitomas kaip nuosavas kapitalas. Atliekant inventorizaciją, būtina atkreipti dėmesį į tai, kad būtų užfiksuoti visi įsipareigojimai, tam, kad ateityje nekiltų problemos dėl mokėjimų pagal tokius įsipareigojimus pripažinimo UAB leidžiamiems atskaitymams (pvz., neužfiksavus individualios įmonės prievolės sumokėti valstybinio socialinio draudimo ar privalomo sveikatos draudimo įmokų už individualios įmonės savininką, tokios įmokos po pertvarkymo būtų nepripažįstamos UAB sąnaudoms).

UAB įstatinis kapitalas formuojamas perduoto turto sąskaita. Tuo atveju, kai pertvarkomos įmonės turto neužtenka teisės aktuose nustatyto dydžio įstatiniam kapitalui suformuoti, pertvarkomo (pertvarkyto) juridinio asmens dalyvis gali papildomai įnešti įstatiniam kapitalui suformuoti trūkstamo turto (lėšų) dalį. Papildomo įnašo vertė nepriskiriama pertvarkyto asmens pajamoms.

6.1.2. Pertvarkytas vienetas (UAB) privalo tęsti įsipareigojimų biudžetui vykdymą (tuo pačiu ir avansinio pelno mokesčio mokėjimą). PMĮ II skyrius, kuriame nustatytos pajamų ir sąnaudų pripažinimo taisyklės, pasirinkto apskaitos principo keitimo nesieja su vieneto pertvarkymu. Todėl naujas pertvarkomo vieneto pajamų ir sąnaudų pripažinimo principas gali būti pradėtas taikyti nuo kito mokestinio laikotarpio pradžios. Vadovaudamasis tokia nuostata, pertvarkomas vienetas pertvarkymo datos pelno mokesčio deklaracijos gali neteikti. Tokiu atveju metinę pelno mokesčio deklaraciją (vieną už visą mokestinį laikotarpį – iki pertvarkymo ir po pertvarkymo) PMĮ nustatyta tvarka pateikia pertvarkytas vienetas (UAB) pasibaigus mokestiniam laikotarpiui. IĮ iki pertvarkymo galėjo turėti ir kitų prievolių, pvz., vykdė privalomus Valstybinio socialinio draudimo atskaitymus, todėl pertvarkytas vienetas (UAB) apie tokius atskaitymus turi nurodyti turto ir įsipareigojimų perdavimą patvirtinančiame dokumente (akte), kuris surašomas pertvarkymo metu.

6.1.3. Kai IĮ pertvarkoma į ribotos civilinės atsakomybės juridinį asmenį - uždarąją akcinę bendrovę, pelno mokesčio požiūriu jokių papildomų prievolių neatsiranda, nes visą IĮ turtą ir įsipareigojimus perima pertvarkytas juridinis asmuo. Toks turto perėmimas, kai turtas perduodamas pertvarkytai įmonei, kuri tęsia tą pačią veiklą ir savininkas yra tas pats asmuo, nėra laikomas pardavimo ar kitu sandoriu, dėl kurio atsirastų mokestinių pasekmių.

Iki pertvarkymo patirti mokestiniai nuostoliai perkeliami tik tais atvejais, jei dėl pertvarkymo nepasikeičia savininkai ir pertvarkytas vienetas 3 metus tęsia tą pačią veiklą kaip ir iki pertvarkymo. Jeigu pertvarkymo metu pasikeičia vieneto savininkai, iki pertvarkymo metu patirti mokestiniai nuostoliai negali būti perkeliami į kitus mokestinius laikotarpius.

Pavyzdys

IĮ, vykdanti krovinių pervežimo veiklą, už 2019 – 2020 metus deklaravo mokestinius nuostolius. 2021 metais IĮ pertvarkyta į UAB. Pertvarkymo metu akcijos buvo perduotos kitiems asmenims. UAB vykdo tą pačią krovinių pervežimo veiklą, tačiau UAB negali perkelti IĮ 2019 - 2020 mokestinių nuostolių į 2021 ir vėlesnius mokestinius metus, nes pertvarkymo metu pasikeitė savininkai.

6.1.4. Kai IĮ pertvarkoma į pelno nesiekiančią organizaciją, pvz., viešąją įstaigą, PMĮ nuostatų požiūriu laikoma, kad IĮ, kaip pelno siekiantis juridinis asmuo baigė veiklą, todėl taikomos tokios pat pelno mokesčio apskaičiavimo ir deklaravimo nuostatos, kaip ir IĮ likvidavimo atveju, t. y. per 30 dienų nuo naujos teisinės formos juridinio asmens steigimo dokumentų įregistravimo Juridinių asmenų registre datos turi būti pateikta IĮ pelno mokesčio deklaracija.

6.1.5. Kai neribotos civilinės atsakomybės juridinis asmuo, įsiregistravęs pridėtinės vertės mokesčio mokėtoju, pertvarkomas į ribotos civilinės atsakomybės juridinį asmenį (kai nesikeičia nei mokesčių mokėtojo identifikacinis numeris, nei PVM mokėtojo kodas, o keičiasi tik teisinė forma ir pavadinimas), juridinis asmuo nėra išregistruojamas iš PVM mokėtojų registro, likviduojamas (įmonė tęsia veiklą kita teisine forma ir kitu pavadinimu). PVM mokėtojų registravimo/išregistravimo iš PVM mokėtojų registro tvarka yra paaiškinta Įregistravimo pridėtinės vertės mokesčio mokėtojais/išregistravimo iš pridėtinės vertės mokesčio mokėtojų ir Pridėtinės vertės mokesčio mokėtojo registravimą patvirtinančio sertifikato išdavimo taisyklėse, patvirtintose Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2002 m. birželio 26 d. įsakymu Nr. 178 „Dėl įregistravimo pridėtinės vertės mokesčio mokėtojais/išregistravimo iš pridėtinės vertės mokesčio mokėtojų ir pridėtinės vertės mokesčio mokėtojo registravimą patvirtinančio sertifikato išdavimo taisyklių patvirtinimo“.

6.1.6. Atkreipiamas dėmesys, kad privalomai ar savanoriškai PVM mokėtoju registruojamas pertvarkytas juridinis asmuo į per 12 paskutiniųjų mėnesių bendrą atlygio už vykdant ekonominę veiklą patiektas prekes ir/ar suteiktas paslaugas sumą turi įtraukti ir atlygį, kuris buvo gautas iki jo pertvarkymo į ribotos civilinės atsakomybės juridinį asmenį.

6.1.7. Pertvarkymas laikomas baigtu nuo naujos teisinės formos juridinio asmens steigimo dokumentų įregistravimo Juridinių asmenų registre.

6.2. Kaip pripažįstamos likviduojamos IĮ pajamos, perduodant turtą jos savininkui?

6.2.1. Pagal PMĮ 45 str. 1 dalies nuostatas, likviduojamos įmonės turto perdavimas savininkui yra laikomas to turto pardavimu už tikrąją rinkos kainą, nustatytą nuosavybės teisės į turtą perleidimo dieną. Kai įmonė turtą perleidžia kitų asmenų nuosavybėn nemokamai arba už kainą, kuri yra mažesnė už to turto tikrąją rinkos kainą, tai šio turto pardavimo kaina vienetui yra tikroji rinkos kaina, nustatyta nuosavybės teisės į turtą perleidimo dieną. Vadinasi, perduodant savininkui likviduojamos įmonės turtą, įmonės pelno mokesčiu apmokestinamoms pajamoms būtų priskiriamos turto vertės padidėjimo pajamos, kurios apskaičiuojamos kaip turto perdavimo rinkos kainos ir įsigijimo kainos skirtumas.

1 pavyzdys

Tarkim, įmonė iš bankrutuojančios įmonės už skolas perėmė žemės sklypą su pamatais namo statybai. Perėmimas buvo įformintas kaip pirkimas, išrašant PVM sąskaitą faktūrą. Žemės sklypas buvo įsigytas už 3 000 Eur. Žemės sklypas su pamatais įmonėje buvo įregistruotas kaip nebaigta statyba. Po 2 metų įmonės savininkas nusprendė įmonę likviduoti ir žemės sklypą perimti savo nuosavybėn. Iš bankrutuojančios įmonės perimtas turtas įmonės veikloje nebuvo naudojamas. Perdavimo dieną turto rinkos kaina – 6 000 Eur. Tokiu atveju, įmonės turto vertės padidėjimo pajamas sudaro 3 000 Eur (6 000 – 3 000).

6.2.2. Jei likviduojamos įmonės savininkui perduodamo turto rinkos kaina yra didesnė už jo įsigijimo kainą, tai vienetas turi apmokestinti turto vertės padidėjimo pajamas. Jeigu likviduojama įmonė perleidžia turtą, kuriam buvo skaičiuojamas nusidėvėjimas arba amortizacija, tai, apskaičiuojant turto vertės padidėjimo pajamas, to turto įsigijimo kaina sumažinama nusidėvėjimo ar amortizacijos suma, įtraukta į ribojamų dydžių leidžiamus atskaitymus.

2 pavyzdys

Įmonė likviduojama. Įmonės turimų dviejų automobilių įsigijimo vertė yra 1 000 Eur (vieno 450 Eur, o kito 550 Eur). Iki įmonės likvidavimo buvo priskaičiuota 900 Eur nusidėvėjimo suma (vienam 400 Eur, o kitam 500 Eur), kuri buvo įtraukta į ribojamų dydžių leidžiamus atskaitymus. Automobilių perleidimo savininkui dieną šio turto tikroji rinkos vertė sudarė 500 Eur (vieno 200 Eur, o kito 300 Eur). Vadinasi, likviduojamos įmonės turto vertės padidėjimo pajamos yra 400 Eur (500 Lt – (1000 - 900)).

6.2.3. Kai likviduojamos įmonės savininkui perduodamo turto rinkos kaina yra mažesnė už jo įsigijimo kainą, tai neigiamas turto rinkos kainos ir įsigijimo kainos skirtumas priskiriamas įmonės nuostoliams ir iš pajamų neatskaitomas. Tarkime, kad likviduojama įmonė savininkui perduoda turtą, kurio rinkos kaina 1 500 Eur, o įsigijimo kaina – 2 000 Eur. Tokiu atveju, įmonės pajamoms ir sąnaudoms bus priskiriami 1 500 Eur. Neigiamas skirtumas tarp rinkos kainos ir įsigijimo kainos – 500 Eur (1 500 – 2 000) priskiriamas įmonės nuostoliams (neleidžiamiems atskaitymams).

VII. INDIVIDUALIOS ĮMONĖS SAVININKO PAJAMŲ APMOKESTINIMO YPATUMAI

7.1. Kokias pajamas gali gauti IĮ savininkas iš IĮ?

7.1.1. IĮ savininko pajamos priskirtos su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusioms pajamoms

IĮ savininkas gali priskirti dalį gautų pajamų su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusioms pajamoms. Iš IĮ pinigais ar natūra gauta pajamų suma, priskirta su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusioms pajamoms, per metus turi neviršyti sumos, nuo kurios pagal VSDĮ nuostatas skaičiuojamos ir mokamos IĮ savininko VSD įmokos, t. y. 2022 m. ne didesnė nei 43 VDU (43 X 1 504,1 EUR) – 64 676,3 EUR. Pagal VSDĮ IĮ savininko socialinio draudimo įmokų bazę sudaro IĮ deklaruoto Valstybinio socialinio fondo valdybos teritoriniam skyriui (toliau - Fondo valdybos teritoriniam skyriui) dydžio suma, kuri kalendoriniais metais išsiimama IĮ savininko asmeniniams poreikiams. Pajamų mokesčio tikslais su darbo santykiais susijusiomis pajamomis laikoma, deklaruojama 02 pajamų rūšies kodu ir atitinkamai apmokestinama pajamų mokesčiu tik **faktiškai** išsiimta suma.

Faktiškai išsiimta suma, kurią IĮ savininkas priskyrė su darbo santykiais ar ju esmę atitinkančiais santykiais susijusioms pajamoms, atėmus metinį NPD, apmokestinama taikant 20 proc. pajamų mokesčio tarifą. Jeigu bendra tokių IĮ savininko pajamų ir kitų GPMĮ 6 str. 1^1 dalyje nurodytų pajamų suma per kalendorinius metus viršytų 60 VDU, tai šią ribą viršijanti pajamų dalis būtų apmokestinama taikant 32 proc. pajamų mokesčio tarifą.

IĮ savininko, nuolatinio Lietuvos gyventojo, dalis pajamų, priskirtų su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusioms pajamoms, pagal pajamų mokesčio sumokėjimo tvarką priskiriama B klasės pajamoms, nuo kurių pajamų mokestį sumoka pats IĮ savininkas pasibaigus mokestiniams metams ir pateikus metinę pajamų mokesčio deklaraciją iki kitų metų gegužės 1 d.

Nenuolatiniu Lietuvos gyventoju esančio IĮ savininko pajamos apmokestinamos kaip A klasės pajamoms priskiriamos pajamos taikant 20 arba 32 proc. pajamų mokesčio tarifą. Nenuolatiniu Lietuvos gyventoju esančio IĮ savininko pajamos priskiriamos A klasės pajamoms, nuo kurių IĮ turi išskaičiuoti (išmokėjimo momentu) 20 proc. pajamų mokestį. Jeigu nenuolatiniam LR gyventojui atsirastų prievolė perskaičiuoti pajamų mokestį dėl progresinio (32 proc.) pajamų mokesčio tarifo taikymo, jis kalendoriniams metams pasibaigus, iki kt. metų gegužės 1 d. turėtų pateikti Nenuolatinio Lietuvos gyventojo metinės pajamų mokesčio deklaracijos GPM314 formą (pagal GPMĮ 27 str. 9 d.).

7.1.2. IĮ savininko iš IĮ paskirstytojo pelno gautos pajamos

IĮ savininkas gali gauti pajamas iš paskirstytojo pelno, kurios deklaruojamos 27 pajamų rūšies kodu ir apmokestinamos taikant 15 proc. pajamų mokesčio tarifą.

IĮ savininko, nuolatinio Lietuvos gyventojo, gautos pajamos iš paskirstytojo pelno pagal pajamų mokesčio sumokėjimo tvarką priskiriamos B klasės pajamoms.

Pajamoms iš paskirstytojo pelno priskiriamos IĮ savininko pajamos iš šio vieneto:

1) PMĮ nustatyta tvarka apmokestinto pelno;

Pavyzdys

IĮ 2021 metais uždirbo 50 000 Eur apmokestinamojo pelno ir apskaičiavo 7 500 Eur pelno mokestį. IĮ savininko pajamoms iš paskirstytojo pelno gali būti priskiriama 42 500 Eur (50 000 - 7 500) išmoka.

2) apmokestinamojo pelno, kai IĮ pelno mokesčio nemoka taikant PMĮ nustatytą pelno mokesčio lengvatą (apmokestinamasis pelnas apmokestinamas taikant 0 proc. (nulinį) pelno mokesčio tarifą);

Pavyzdys

IĮ, atitinkanti PMĮ 5 str. 2 dalies nuostatas, 2021 metais uždirbo 40 000 Eur apmokestinamojo pelno, kurį apmokestino taikydama 0 proc. pelno mokesčio tarifą. IĮ savininkas savo reikmėms pasiėmė 40 000 Eur. IĮ savininko pajamoms iš paskirstytojo pelno gali būti priskiriami 40 000 Eur, nors IĮ apmokestinamasis pelnas (40 000 Eur) buvo apmokestintas taikant 0 proc. pelno mokesčio tarifą.

3) pelno iki apmokestinimo, kai IĮ visos pajamos pagal PMĮ 12 straipsnį priskiriamos neapmokestinamoms pajamoms;

Pavyzdys

IĮ uždirbo 100 000 Eur pajamų, teikdama paslaugas, kurios finansuojamos iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo lėšų, ir patyrė 40 000 Eur sąnaudų. Tokiu atveju IĮ savininko pajamoms iš paskirstytojo pelno gali būti priskiriama IĮ pelnui iki apmokestinimo lygi 60 000 Eur išmoka (100 000 – 40 000).

Pajamos iš paskirstytojo pelno, išmokėtos nenuolatiniam Lietuvos gyventojui, apmokestinamos kaip A klasės pajamos taikant 15 proc. pajamų mokesčio tarifą. Apmokestinant tokias išmokas IĮ savininkui turi būti atsižvelgiama ir į Lietuvos bei valstybės, kurios rezidentu laikomas IĮ savininkas, DAIS nuostatas.

7.1.3. Kaip apmokestinamos IĮ savininko savo poreikiams iš įmonės pasiimtos lėšos ar turtas?

IĮ savininko ne paskirstytojo pelno sąskaita visos pasiimtos lėšos ar pasiimto turto vertė (tikrosios rinkos kaina), kurios deklaruojamos 27 pajamų rūšies kodu, apmokestinami taikant 15 proc. pajamų mokesčio tarifą, tačiau tokiu atveju gali būti atimami neatsiimti savininko įnašai į minėtą įmonę, jeigu šie įnašai (ar jų dalis) nebus grąžinami IĮ savininkui pinigais.

IĮ savininko gautos pajamos ne iš paskirstytojo pelno pagal pajamų mokesčio sumokėjimo tvarką priskiriamos B klasės pajamoms.

7.2. Kokia tvarka privalo būti deklaruojamos IĮ savininko iš savo įmonės gautos pajamos?

IĮ savininkas (nuolatinis Lietuvos gyventojas), gavęs pajamų iš IĮ, iki kitų metų gegužės 1 d. privalo pateikti mokesčio administratoriui metinę pajamų mokesčio deklaraciją (GPM311 forma)[1].

Gautos pajamos deklaruojamos IĮ savininko pasirinkimu 02, 27 pajamų rūšies kodais.

7.3. Kokie individualios įmonės savininko apmokestinimo ypatumai individualios įmonės pertvarkymo į uždarąją akcinę bendrovę atveju?

Jeigu individuali įmonė pertvarkoma į kitos teisinės formos juridinį asmenį, pvz., uždarąją akcinę bendrovę (toliau – bendrovę), pertvarkymo metu mokestinių prievolių įmonės ir jos savininko atžvilgiu neatsiranda, jeigu bendrovės akcinis kapitalas formuojamas įmonės turtu, kurio vertė pertvarkymo metu nepakinta. Tačiau, jeigu bendrovės įstatinis kapitalas formuojamas įmonės savininko turtiniu įnašu, gali atsirasti papildomos mokestinės prievolės pertvarkymo momentu arba susidaro prielaidos tokioms prievolėms atsirasti ateityje.

1 pavyzdys

Įmonė 2021 metais už 3000 Eur įsigijo automobilį, kurį naudojo savo veikloje ir apskaičiuotas nusidėvėjimo sumas priskyrė ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams. Įmonės savininkas 2021 metų spalio mėnesį įmonę pertvarkė į bendrovę, jos 2500 Eur įstatinį kapitalą formuojant automobilio likutine verte, kuri lygi tikrajai rinkos kainai, todėl savininkui atiteko 2500 Eur nominalios vertės akcijos.

Tokioje situacijoje pertvarkymo momentu mokestinių prievolių neatsiranda nei PMĮ, nei GPMĮ nuostatų taikymo požiūriu. Pertvarkius ir pakeitus įmonės statusą, įmonės savininkas tampa bendrovės akcininku, t. y. vienas ir tas pats asmuo išlieka įmonės savininku, o pelno pasiskirstymas neįvyksta, nes visas turtas pereina bendrovei. Tačiau reikia atkreipti dėmesį į tai, kad akcijos buvo apmokėtos įmonės turtu, todėl konstatuojama, kad savininkas akcijas gavo veltui (įsigijimo kaina yra nulinė). Vadinasi, šių akcijų perleidimo atveju, apmokestinamosioms pajamoms būtų priskirta visa akcijų perleidimo kaina ir apmokestintos GPMĮ nustatyta tvarka. Sakykime, kad savininkas dalį akcijų 2022 metų gruodžio mėnesį perleido kitam asmeniui. Visa perleistų akcijų vertė priskiriama apmokestinamosioms pajamoms.

2 pavyzdys

Įmonė 2021 m. liepos mėnesį pertvarkoma į bendrovę. Pertvarkymo datai ilgalaikio materialaus turto likutinė vertė – 15 000 Eur. Prieš pertvarkymą buvo atliktas turto perkainojimas, kurio metu nustatyta, kad tikroji turto vertė – 20 000 Eur.

[1] Pavyzdinė pajamų mokesčio deklaracijos GPM311 forma, jos priedų formos bei šios deklaracijos ir jos priedų užpildymo ir pateikimo taisyklės patvirtintos Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2019 m. gruodžio 12 d. įsakymu Nr. VA-93 „Dėl Pavyzdinės pajamų mokesčio deklaracijos GPM311 formos ir jos priedų formų ir jų užpildymo, pateikimo bei tikslinimo taisyklių patvirtinimo“.

Kadangi pertvarkymas yra tik teisinės formos pakeitimas, o vienetas lieka tas pats, tai pertvarkomam vienetui jokių mokestinių pasekmių neturėtų atsirasti. Atsižvelgiant į PMĮ 14 straipsnio nuostatas, jeigu pertvarkyto vieneto (UAB) įstatinis kapitalas formuojamas IĮ turtu, tai to turto įsigijimo kaina UAB yra ta pati, už kurią šį turtą įgijo IĮ, atėmus to turto IĮ apskaičiuotą nusidėvėjimą. Vadinasi, pavyzdyje nurodytu atveju UAB turtą įgyja už 15 000 Eur, ir nuo šios įsigijimo kainos apskaičiuotas nusidėvėjimas gali būti priskirtas UAB ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams. GPMĮ nuostatos taikomos tokia pačia tvarka, kaip ir ankstesniame pavyzdyje, t. y. akcijų įsigijimo kaina yra nulinė, nes jos apmokėtos įmonės turtu. Pardavus ar kitaip perleidus akcijas pajamų mokesčio objektas būtų visa parduotų (perleistų) akcijų tikroji rinkos kaina.

3 pavyzdys

IĮ savininkas 2021 metais iš fizinio asmens už 24 000 Eur įsigijo patalpas, kurias 2022 metais perregistravo savo įmonėje ir naudojo įmonės ekonominėje veikloje. 2022 metais įmonė buvo pertvarkyta į bendrovę, jos įstatinį kapitalą formuojant patalpų įsigijimo kaina, kuri sutampa su tikrąja rinkos kaina.

Taikant mokesčių įstatymų nuostatas, turėtų būti vadovaujamasi nuostata, kad turtą įgijo ne įmonė, bet jos savininkas. Todėl, įmonę pertvarkant į bendrovę, bendrovės akcijos apmokamos savininko turtu (gyventojui, pertvarkytos įmonės savininkui) akcijų įsigijimo kaina yra to turto įsigijimo kaina. Vadinasi, pavyzdyje pateiktu atveju laikoma, kad gyventojas bendrovės akcijas įgijo už 24 000 Eur (turto įsigijimo kainą), todėl parduodant akcijas, būtų apmokestinamos tik turto padidėjimo pajamos (skirtumas tarp akcijų pardavimo ir įsigijimo kainų). Bendrovėje nuo akcijomis apmokėtos turto vertės apskaičiuotas nusidėvėjimas, nustatant apmokestinamąjį pelną, būtų priskiriamas leidžiamiems atskaitymams.

Kadangi turtas buvo įsigytas 2021 metais, todėl, jeigu pertvarkymo metu gautų akcijų vertė būtų didesnė už perduoto turto įsigijimo kainą, toks turto vertės padidėjimas pagal GPMĮ būtų apmokestinamas, nes turtas nebuvo išlaikytas 10 metų nuo jo įsigijimo iki pardavimo ar kitokio perleidimo nuoasavybėn.

4 pavyzdys

IĮ pertvarkant į bendrovę įstatinis kapitalas formuojamas savininko turtiniu įnašu (pastatu). Pastatą IĮ savininkas įsigijo 2005 metais už 80 000 Lt (23 170 Eur). Pertvarkymo metu pastatas buvo perduotas tikrąja rinkos kaina už 25 000 Eur ir šia kaina suformuotas įstatinis kapitalas, todėl savininkas gavo 25 000 Eur vertės akcijų.

Apskaičiuotas 1830 Eur skirtumas tarp gautų akcijų nominalios vertės ir turto įsigijimo kainos yra priskirtos savininko pajamoms, kurios pagal GPMĮ 17 str. 1 d. 28 punktą pajamų mokesčiu neapmokestinamos, nes turtas buvo įsigytas anksčiau kaip prieš dešimt metų. Taikant PMĮ 14 str. 4 dalies nuostatas, bendrovės turto įsigijimo kaina, nuo kurios apskaičiuotas nusidėvėjimas priskiriamas leidžiamiems atskaitymams, yra 23 170 Eur, nes savininko turto perleidimo pajamos nebuvo apmokestintos.

5 pavyzdys

IĮ pertvarkant į UAB, UAB įstatinis kapitalas formuojamas IĮ savininko turtiniu įnašu (patalpomis). Patalpas IĮ savininkas įgijo 2014 metais už 200 000 Lt (57 924 Eur). Patalpos buvo perduotos tikrąja rinkos kaina – 72 405 Eur ir šia kaina suformuotas UAB įstatinis kapitalas, todėl IĮ savininkas gavo 72 405 Eur nominalios vertės akcijų. Kadangi nuo turto įsigijimo datos nepraėjo 10 metų, 14 481 Eur skirtumas tarp gautų akcijų nominalios vertės (72 405 Eur) ir patalpų įsigijimo kainos (57 924 Eur) buvo priskirtas IĮ savininko pajamoms ir apmokestintas pajamų mokesčiu. UAB turto įsigijimo kaina, nuo kurios apskaičiuotas nusidėvėjimas

priskiriamas ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams, yra 72 405 Eur. Gyventojo gautų akcijų įsigijimo kaina yra 72 405 Eur.

7.4. Kaip apmokestinamos IĮ savininko pajamos, gautos įmonės likvidavimo atveju?

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 9 d. nutarimu Nr. 1575 „Dėl Pajamų arba išmokų apibūdinimo iš naujo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Pajamų arba išmokų apibūdinimo iš naujo taisyklių nuostatomis, pajamos, gautos IĮ likvidavimo atveju, laikomos IĮ savininko ne individualios veiklos turto ar kitokio perleidimo nuosavybėn pajamomis.

Pagal GPMĮ 15 straipsnio nuostatas IĮ savininko iš likviduojamos IĮ gautomis pajamomis laikoma gauto turto tikroji rinkos kaina. Turtas pagal GPMĮ nuostatas – tai kilnojamieji ir nekilnojamieji daiktai, vertybiniai popieriai ir išvestinės finansinės priemonės (būsimas sandoris, išankstinis sandoris ar pan.), kitas nematerialus turtas. Tikroji rinkos kaina – suma, už kurią gali būti apsikeista turtu arba kuria, sudarius tiesioginį sandorį, gali būti įskaitytas nepriklausomų ir ketinančių pirkti arba parduoti asmenų tarpusavio įsipareigojimas.

Likviduojant IĮ, jos savininko gautos pajamos GPMĮ nuostatų taikymo tikslais priskiriamos vertybinių popierių pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybėn pajamoms. Šios rūšies pajamos apmokestinamos pajamų mokesčiu, taikant 15 proc. pajamų mokesčio tarifą. Jeigu bendra IĮ savinininko gautų vertybinių popierių pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybėn pajamų ir kitų pajamų, nurodytų GPMĮ 6 str. 1^2 dalyje, suma per kalendorinius metus viršytų 120 VDU, viršijanti šią ribą pajamų dalis būtų apmokestinama taikant 20 proc. pajamų mokesčio tarifą. Kadangi pajamos gaunamos vieneto (IĮ) likvidavimo atveju, jos apmokestinamos netaikant GPMĮ 17 str. 1 d. 30 punkte numatytos 500 Eur lengvatos.

Turtas, kurį IĮ savininkas gavo IĮ likvidavimo atveju, buvo įsigytas ne savininko, o IĮ. Todėl apskaičiuojant tokias IĮ savininko ne individualios veiklos turto pardavimo pajamas, iš gauto turto tikrosios rinkos kainos negali būti atimama turto įsigijimo kaina. Tačiau tokiu atveju gali būti atimami neatsiimti savininko įnašai į minėtą įmonę, jeigu šie įnašai (ar jų dalis) nebus grąžinami IĮ savininkui pinigais.

1 pavyzdys

Likviduojant IĮ, IĮ savininkui perduodamas likęs įmonės turtas – automobilis, kurio tikroji rinkos kaina perdavimo metu – 30 000 Eur. Kito turto IĮ neturi. Perdavimo dieną IĮ savininko įnašas į įmonę, kuris nebuvo atsiimtas - 25 000 Eur.

Todėl, apskaičiuojant IĮ savininko pajamas, iš automobilio tikrosios rinkos kainos (30 000) atimama minėta savininko neatsiimto įnašo vertė (25 000).

Vadinasi, IĮ savininko pajamos, gautos įmonės likvidavimo atveju - 5 000 Eur (30 000 - 25 000).

2 pavyzdys

Likviduojant IĮ, IĮ savininkui perduodamas likęs įmonės turtas – automobilis, kurio tikroji rinkos kaina perdavimo metu – 30 000 Eur ir kasoje esantis grynų pinigų likutis 5000 Eur. IĮ savininko neatsiimti įnašai pertvarkymo datai sudarė 25000 Eur. Turto perdavimo dieną IĮ savininko neatsiimtas įnašas į įmonę sudarys - 20 000 Eur (25000 – 5000), neįskaitant pinigais susigrąžintos įnašo 5000 Eur dalies. Todėl, apskaičiuojant IĮ savininko pajamas, iš automobilio tikrosios rinkos kainos (30 000) gali būti atimama tik minėta savininko neatsiimto įnašo vertė (20000). Vadinasi, IĮ savininko pajamos, gautos įmonės likvidavimo atveju – 10 000 Eur (30 000 - 20 000).

VIII. INDIVIDUALIOS ĮMONĖS SAVININKO ĮNAŠAI Į ĮMONĘ IR JŲ GRĄŽINIMAS

Mokesčių įstatymuose nėra atskirai aptarti individualios įmonės savininkų įnašų į įmonę klausimai, todėl paaiškinimas parengtas remiantis bendromis PMĮ, GPMĮ ir Audito ir apskaitos tarnybos direktoriaus 2012 m. spalio 16 d. įsakymu Nr. VAS-18 patvirtinto 38 - ojo Verslo apskaitos standarto „Neribotos civilinės atsakomybės juridinių asmenų ir mažųjų bendrijų buhalterinė

apskaita ir finansinės ataskaitos“ (toliau – 38 VAS) nuostatomis, kiek tai neprieštarauja PMĮ nuostatoms.

8.1. Kas yra IĮ savininko įnašas į savo IĮ?

Pagal IĮ įstatymo nuostatas IĮ turtui priskiriamas IĮ nuosavybėn perduotas jos savininkui asmeninės nuosavybės teise priklausęs turtas. IĮ savininko įnašu į IĮ laikomas piniginių lėšų, ilgalaikio materialiojo turto perdavimas IĮ nuosavybėn.

8.2. Kaip turi būti įformintas IĮ savininko įnašas į IĮ?

IĮ savininko įnašas įforminamas surašant ir pasirašant pinigų ar kito turto perdavimo dokumentus, kurie įforminami teisės aktų nustatyta tvarka. Kito turto perdavimo dokumentai turi turėti šią apskaitos dokumentų privalomą informaciją: dokumento pavadinimą, datą, IĮ pavadinimą ir identifikacinį numerį (kodą), IĮ savininko vardą, pavardę ir asmens kodą, perduodamo (ar paimamo) turto pavadinimus, kiekius, matavimo vienetus, vertes ir bendrą sumą. Tuo atveju, kai IĮ perduodamas įnašas registruojamas viešajame registre, turto perdavimo dokumentuose turi būti nurodytas turto kodas ar unikalus numeris viešajame registre.

8.3. Ar įnašas į IĮ yra apmokestinamas pelno mokesčiu?

IĮ savininko įnašo perdavimo į IĮ metu mokestinių prievolių, PMĮ atžvilgiu, neatsiranda.

8.4. Ar įnašas į IĮ yra apmokestinamas gyventojų pajamų mokesčiu?

IĮ savininko įnašo perdavimo į savo įmonę metu jo savininkas atlygio negauna, todėl mokestinių prievolių pagal GPMĮ jam neatsiranda.

8.5. Kokia verte apskaitomas įnašas į IĮ?

IĮ savininko įnašas pinigais yra lygus savininko perduotai pinigų sumai.

IĮ savininko įnašas ilgalaikiu turtu yra to turto įsigijimo kaina. Jeigu ilgalaikis turtas iki jo perdavimo IĮ buvo naudojamas veikloje ir jo nusidėvėjimas buvo priskirtas ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams, pvz., buvo naudojamas individualioje veikloje, įsigijimo kaina mažinama ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams priskirta nusidėvėjimo suma. Jei turto savininkas neturi ilgalaikio turto pirkimo (įsigijimo) kainą patvirtinančių juridinę galią turinčių dokumentų, tai turto kaina gali būti nustatyta nepriklausomų turto vertintojų, turinčių teisę verstis tokia veikla.

8.6. Ar perduodant IĮ savininko įnašą turtu leidžiamiems atskaitymams gali būti priskirtos su to turto perdavimu susijusios sąnaudos?

IĮ savininko kaip įnašą perduodamo turto registravimo, atvežimo, remonto, sumontavimo, instaliavimo, išbandymo ir kitos su to turto paruošimu veikti ir naudoti susijusios išlaidos priskiriamos IĮ veiklos sąnaudoms tą mokestinį laikotarpį, kai jos susidarė.

8.7. Ar visais atvejais IĮ savininko ilgalaikis materialus turtas IĮ perduodamas kaip įnašas?

IĮ savininkui nuosavybės teise priklausantis ilgalaikis materialusis turtas IĮ veikloje gali būti naudojamas ir tuo atveju, kai jis neperduodamas IĮ nuosavybėn kaip turtinis įnašas (žr. šio leidinio 5.6.3. punktą).

Tuo atveju, kai turtas perduodamas kaip savininko įnašas į IĮ, jis tampa IĮ nuosavybe, todėl savininkas netenka teisės neatlygintinai naudotis šiuo turtu savo asmeniniams poreikiams tenkinti.

8.8. Ar nuo IĮ savininko perduoto kaip įnašas ilgalaikio turto apskaičiuotas nusidėvėjimas priskiriamas ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams?

Pagal PMĮ 18 str. 1 dalį į sąnaudas gali būti perkeliama ilgalaikio turto įsigijimo kaina. Tuo atveju, kai ilgalaikis turtas perduodamas kaip jos savininko turtinis įnašas, to turto nusidėvėjimas leidžiamiems atskaitymams nepriskiriamas, nes IĮ to turto įsigijimo išlaidų nepatiria (įsigijimo kaina yra nulinė). Tačiau, jeigu turtą naudojant IĮ veikloje buvo atliktas esminis to turto pagerinimas (remontas, rekonstrukcija), leidžiamiems atskaitymams būtų priskiriama nuo ilgalaikio turto vertei priskirtos pagerinimo darbų vertės apskaičiuota nusidėvėjimo suma.

8.9. Kokia tvarka leidžiamiems atskaitymams priskiriamos ilgalaikio turto, gauto kaip IĮ savininko turtinis įnašas, eksploatacijos ir remonto sąnaudos?

Tokio turto eksploatavimo ir remonto išlaidos priskiriamos ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams, kaip ir pačios įmonės įsigyto ir jos veikloje naudojamo turto eksploatavimo ir remonto sąnaudos.

8.10. Kas sudaro IĮ pardavimo pajamas, jeigu ji parduoda kaip savininko įnašą perduotą turtą?

Jeigu IĮ parduoda kaip savininko įnašą jos perimtą ilgalaikį turtą, pardavimo pajamas sudaro visa to turto pardavimo kaina, neatimant įsigijimo kainos. Jeigu turtą naudojant IĮ veikloje buvo atliktas esminis jo pagerinimas (remontas, rekonstrukcija) ir tokio turto pagerinimo darbų vertė buvo priskirta ilgalaikiam turtui, tai, apskaičiuojant apmokestinamąjį pelną, iš pardavimo pajamų gali būti atimta ilgalaikiam turtui priskirta pagerinimo darbų vertė, sumažinta leidžiamiems atkaitymams priskirta nusidėvėjimo suma.

8.11. Kokio dydžio įnašas gali būti grąžintas savininkui, kuris į įmonę perdavė ilgalaikį materialų turtą?

IĮ savininkas turi teisę susigrąžinti kaip įnašą perduotą ilgalaikį turtą arba gauti perduoto turto ekvivalentą kitu turtu ar pinigais.

Pavyzdys

IĮ savininkas savo IĮ perdavė automobilį, kuris įmonėje buvo įregistruotas jo įsigijimo kaina (6 000 Eur) kaip turtinis įnašas. Po pusės metų automobilis avarijoje buvo nepataisomai sugadintas, todėl draudimo įmonė išmokėjo visą sutartyje numatytą 3 000 Eur sumą. IĮ savininkas turi teisę susigrąžinti 6 000 Eur pinigais ar kitu turtu.

Jeigu IĮ savininkas susigrąžina kaip įnašą perduotą ilgalaikį turtą, laikoma, kad turtas grąžinamas to turto perdavimo IĮ verte.

PavyzdysIĮ savininkas savo IĮ perdavė pastatą, kuris įmonėje buvo įregistruotas jo įsigijimo kaina (40 000 Eur) kaip turtinis įnašas. Po metų IĮ savininkas nusprendė susigrąžinti pastatą savo nuosavybėn. Per naudojimo IĮ veikloje laikotarpį finansinėje apskaitoje apskaičiuota 2 000 Eur pastato nusidėvėjimo suma, kuri, vadovaujantis PMĮ 18 straipsniu, nebuvo priskirta ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams. Laikoma, kad grąžintas 40 000 Eur įnašas (40 000 Eur vertės pastatas).

8.12. Ar IĮ savininko įnašo į individualią įmonę grąžinimas yra apmokestinimo pelno mokesčiu ir gyventojų pajamų mokesčiu objektas?

Piniginio įnašo grąžinimas. Jeigu IĮ savininkas atsiima įnašą (pinigines lėšas), tai tokiu atveju mokestinių prievolių nei pagal PMĮ, nei pagal GPMĮ neatsiranda.

Į įmonę kaip įnašas perduoto ilgalaikio turto grąžinimas. Jeigu IĮ savininkas susigrąžina kaip įnašą IĮ perduotą ilgalaikį turtą, turto vertės padidėjimas dėl rinkos kainos pokyčio nėra apmokestinimo pelno mokesčiu ir gyventojų pajamų mokesčiu objektas, nes ilgalaikis turtas grąžinamas to turto perdavimo IĮ verte.

Pavyzdys

IĮ savininkas savo įmonei kaip įnašą perdavė pastatą, kurio įsigijimo kaina – 200 000 Eur. Po trejų metų savininkas nusprendė turtą susigrąžinti. Susigrąžinimo metu pastato tikroji rinkos kaina – 1 300 000 Eur. Skirtumas tarp pastato įsigijimo kainos (200 000 Eur) ir jo tikrosios rinkos kainos (1 300 000 Eur), IĮ turto padidėjimo pajamoms nepriskiriamas, laikoma, kad IĮ savininkui grąžinamas 200 000 Eur vertės turtinis įnašas, kuris gyventojų pajamų mokesčiu neapmokestinamas.

Jeigu IĮ buvo atlikti esminio turto pagerinimo darbai, tai IĮ apmokestinamosioms pajamoms būtų priskiriama ilgalaikiam turtui priskirta įmonėje atliktų esminio turto pagerinimo likusi nenudėvėta darbų vertė.

Pavyzdys

IĮ savininkas savo įmonei perdavė pastatą, kurio įsigijimo kaina – 160 000 Eur. Buvo atlikti pastato pagerinimo darbai (remontas, rekonstrukcija), kurių vertė 100 000 Eur. 2018 m. savininkas nusprendė pastatą susigrąžinti.

Per naudojimo IĮ veikloje laikotarpį apskaičiuota 30 000 Eur pagerinimo darbų (remonto, rekonstrukcijos) kainos nusidėvėjimo suma buvo priskirta ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams.

IĮ savininkui susigrąžinus pastatą, IĮ apmokestinamosioms pajamoms yra priskiriama 70 000 Eur likusi nenudėvėta darbų vertė (100 000 – 30 000).

IĮ savininko požiūriu laikoma, kad jam grąžintas 160 000 Eur vertės įnašas, kuris gyventojų pajamų mokesčiu neapmokestinamas, o įnašą viršijanti 70 000 Eur pastato vertė (likusi nenudėvėta pagerinimo darbų vertė) turi būti apmokestinama gyventojų pajamų mokesčiu.

Įnašo grąžinimas pasiimant IĮ įsigytą turtą. Jeigu IĮ savininkas įnašą iš IĮ susigrąžina pasiimdamas IĮ įsigytą turtą, tai IĮ turtas perduodamas tikrąja rinkos kaina ir turto vertės padidėjimo pajamos apmokestinamos PMĮ 16 str. nustatyta tvarka.

GPMĮ taikymo požiūriu gyventojas iš gauto turto vertės (tikrosios rinkos kainos) gali atimti neatsiimtą įnašą į IĮ (jeigu šie įnašai nebus grąžinami pinigais).

8.13. Ar IĮ likvidavimo atveju apskaičiuojant individualios įmonės savininko gautas pajamas, galima atimti neatsiimtus savininko įnašus?

Likviduojamos IĮ turto perdavimas savininkui yra laikomas to turto pardavimu už tikrąją rinkos kainą, nustatytą nuosavybės teisės į turtą perleidimo dieną.

Vadovaujantis GPMĮ 15 straipsniu ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 9 d. nutarimu Nr. 1575 patvirtintų Pajamų arba išmokų apibūdinimo iš naujo taisyklių nuostatomis, pajamos, gautos IĮ likvidavimo atveju, laikomos IĮ savininko ne individualios veiklos turto pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybėn pajamomis. Gautomis pajamomis laikoma gauto turto tikroji rinkos kaina, o apskaičiuojant apmokestinamąsias ne individualios veiklos turto (vertybinių popierių) perleidimo pajamas, iš gauto turto tikrosios rinkos kainos gali būti atimami įnašai į IĮ, jeigu šie įnašai nebus grąžinami pinigais.

Jeigu likviduojant IĮ, savininkas susigrąžina kaip įnašą IĮ perduotą ilgalaikį turtą, turto vertės padidėjimas dėl rinkos kainos pokyčio nėra apmokestinimo pelno mokesčiu ir gyventojų pajamų mokesčiu objektas, nes ilgalaikis materialus turtas grąžinamas to turto perdavimo IĮ verte.

IX. INDIVIDUALIŲ ĮMONIŲ FINANSINĖS APSKAITOS TVARKYMAS IR PELNO MOKESČIO DEKLARAVIMAS

9.1. Kokia tvarka sudaroma IĮ finansinė atskaitomybė?

9.1.1. Įstatymų nustatytą finansinę atskaitomybę IĮ sudaro ir Juridinių asmenų registro tvarkytojui teikia, jeigu tai numatyta IĮ įstatuose.

9.1.2. IĮ, tvarkydamos finansinę apskaitą, vadovaujasi Lietuvos Respublikos finansinės apskaitos įstatymu, Lietuvos Respublikos finansų ministro 2005 m. vasario 4 d. įsakymu Nr. 1K-040 „Dėl neribotos civilinės atsakomybės juridinių asmenų buhalterinės apskaitos taisyklių patvirtinimo“ patvirtintomis apskaitos taisyklėmis ir bendraisiais apskaitos principais bei 38 VAS-u, kiek tai neprieštarauja PMĮ nuostatoms.

Lietuvos Respublikos įmonių atskaitomybės įstatymo 2 straipsnyje nustatyta, kad, jeigu finansines ataskaitas savo nuožiūra nusprendžia sudaryti IĮ, kurių šis įstatymas neįpareigoja jų sudaryti, finansines ataskaitas jos turi sudaryti pagal šio įstatymo reikalaimus.

9.2. Kokia tvarka IĮ deklaruoja pelno mokestį?

9.2.1. Metiniam pelno mokesčiui deklaruoti naudojama Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2007 m. sausio 15 d. įsakymu Nr. VA-2 „Dėl Metinių pelno mokesčio deklaracijų PLN204, PLN204A, PLN204N, PLN204U formų bei jų užpildymo taisyklių patvirtinimo“ patvirtinta Metinė pelno mokesčio deklaracijos PLN204A forma, jos priedai bei užpildymo taisyklės.

IĮ, kurios, vadovaujantis Asocijuotų asmenų tarpusavio sandorių arba ūkinių operacijų ataskaitos FR0528 formos užpildymo taisyklėmis, patvirtintomis Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2005 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. VA-27, ir/ar Ataskaitos apie kontroliuojamuosius ir kontroliuojančius vienetus bei asmenis FR0438 formos užpildymo taisyklėmis, patvirtintomis Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2002 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 376, privalo pildyti Asocijuotų asmenų tarpusavio sandorių arba ūkinių operacijų ataskaitos FR0528 formą ir/ar Ataskaitos apie kontroliuojamuosius ir kontroliuojančius vienetus bei asmenis FR0438 formą, šias ataskaitas mokesčių administratoriui turi teikti ne vėliau kaip iki pelno mokesčio deklaracijos pateikimo termino pabaigos.

Priedai, kurių mokesčių mokėtojai pildyti neprivalo, prie deklaracijos PLN204A formos nepridedami ir mokesčių administratoriui neteikiami.

Metinė pelno mokesčio deklaracijos PLN204A forma už praėjusį mokestinį laikotarpį mokesčių administratoriui privalo būti pateikta šios formos užpildymo taisyklėse nustatyta tvarka iki mokestinio laikotarpio šešto mėnesio 15 dienos. Jeigu mokestinis laikotarpis sutampa su kalendoriniais metais, metinė pelno mokesčio deklaracija pateikiama iki kitų metų birželio 15 dienos.

Pelno mokestis turi būti sumokėtas ne vėliau kaip iki kito mokestinio laikotarpio šešto mėnesio 15 dienos.

Metinė pelno mokesčio deklaracijos PLN204A forma teikiama Mokesčių deklaracijų pateikimo, jų pateikimo termino pratęsimo ir mokesčių mokėtojų laikino atleidimo nuo mokesčių deklaracijų ir (arba) kitų teisės aktuose nurodytų dokumentų pateikimo taisyklėse, patvirtintose Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2004 m. liepos 9 d. įsakymu Nr. VA-135 „Dėl Mokesčių deklaracijų pateikimo, priėmimo, jų pateikimo termino pratęsimo ir veiklos nevykdančių mokesčių mokėtojų laikino atleidimo nuo mokesčių deklaracijų pateikimo taisyklių patvirtinimo“, nustatyta tvarka.

Deklaracijos teikiamos tik elektroniniu būdu, vadovaujantis Dokumentų teikimo elektroniniu būdu taisyklėmis, patvirtintomis Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos

Respublikos finansų ministerijos viršininko 2010 m. liepos 21 d. įsakymu Nr. VA-83 „Dėl Dokumentų teikimo elektroniniu būdu taisyklių patvirtinimo“.

9.2.2. **Avansinio pelno mokesčio deklaravimas.**

9.2.2.1. Avansinis pelno mokestis deklaruojamas pagal Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2002 m. spalio 8 d. įsakymu Nr. 289 patvirtintą Avansinio pelno mokesčio deklaracijos FR0430 formą (Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2016 m. liepos 15 d. įsakymo Nr. VA-103 redakcija).

9.2.2.2. Remiantis PMĮ 47 straipsnio 2 dalimi, avansinis pelno mokestis gali būti apskaičiuojamas dviem būdais: pagal praėjusių metų veiklos rezultatus arba pagal numatomą einamųjų mokestinių metų pelno mokesčio sumą.

Avansinio pelno mokesčio suma apskaičiuojama:

- **pagal praėjusių metų veiklos rezultatus.** Avansinis pelno mokestis už einamųjų mokestinių metų I–II ketvirčius apskaičiuojamas pagal mokestinių metų, buvusių prieš praėjusius mokestinius metus, faktiškai apskaičiuotas (deklaruotas) pelno mokesčio sumas (neįskaitant atskaitomo užsienio valstybėse sumokėto mokesčio ir užskaitomo nuo gautų dividendų išskaityto pelno mokesčio), atsižvelgiant į tų mokestinių metų trukmę mėnesiais ir einamaisiais mokestiniais metais galiojantį pelno mokesčio tarifą. Einamųjų mokestinių metų III–IV ketvirčių avansinis pelno mokestis apskaičiuojamas pagal praėjusių mokestinių metų faktiškai apskaičiuotas (deklaruotas) pelno mokesčio sumas (neįskaitant atskaitomo užsienio valstybėse sumokėto mokesčio ir užskaitomo nuo gautų dividendų išskaityto pelno mokesčio), atsižvelgiant į tų mokestinių metų trukmę mėnesiais ir einamaisiais mokestiniais metais galiojantį pelno mokesčio tarifą.

Kiekvieno einamųjų mokestinių metų ketvirčio avansinis pelno mokestis sudaro 1/4 faktiškai per minėtą laikotarpį apskaičiuotos pelno mokesčio sumos.

- **pagal numatomą mokestinio laikotarpio pelno mokesčio sumą.** Mokesčio mokėtojas gali pasirinkti avansinį pelno mokestį mokėti kas ketvirtį po 1/4 numatomos mokestinio laikotarpio pelno mokesčio sumos. Avansinio pelno mokesčio suma, apskaičiuota pagal numatytą mokestinio laikotarpio pelno mokesčio sumą, turi sudaryti ne mažiau kaip 80 procentų faktiškos metinio pelno mokesčio sumos.

9.2.2.3. Pasirinkus avansinį pelno mokestį skaičiuoti pagal praėjusių metų veiklos rezultatus, avansinio pelno mokesčio deklaracija teikiama:

- už einamųjų mokestinių metų I–II ketvirčius (pirmuosius šešis mėnesius) – ne vėliau kaip iki einamųjų mokestinių metų trečio mėnesio penkioliktos dienos (jei mokestiniai metai sutampa su kalendoriniais – iki kovo 15 dienos);
- už einamųjų mokestinių metų III–IV ketvirčius (septintą – dvyliktą mėnesius) – ne vėliau kaip iki einamųjų mokestinių metų devinto mėnesio penkioliktos dienos (jei mokestiniai metai sutampa su kalendoriniais – iki rugsėjo 15 dienos).

9.2.2.4. Kai avansinis pelno mokestis apskaičiuojamas pagal numatomą mokestinio laikotarpio pelno mokesčio sumą, deklaracija pateikiama iki einamųjų mokestinių metų trečio mėnesio penkioliktos dienos (jei mokestiniai metai sutampa su kalendoriniais – ne vėliau kaip iki kovo 15 dienos).

9.2.2.5. Avansinis pelno mokestis turi būti sumokėtas ne vėliau kaip kiekvieno mokestinio laikotarpio ketvirčio paskutinio mėnesio penkioliktą dieną (kovo 15 d, birželio 15 d., rugsėjo 15 d. ir gruodžio 15 d., jeigu mokestinis laikotarpis sutampa su kalendoriniais metais).

9.2.2.6. Jei praėjusio mokestinio laikotarpio apmokestinamosios pajamos neviršijo 300 000 Eur, vienetas mokestiniu laikotarpiu avansinio pelno mokesčio mokėti neprivalo.

9.2.2.7. Pirmaisiais mokestiniais metais įregistruoti vienetai nuo avansinio pelno mokesčio atleidžiami, o antraisiais mokestiniais metais mokesčio mokėtojas, pasirinkęs avansinį mokestį mokėti pagal praėjusių metų veiklos rezultatus, pradeda mokėti avansinį pelno mokestį nuo mokestinio laikotarpio septinto mėnesio.

X. NEKILNOJAMOJO TURTO MOKESTIS

10.1. Kas yra IĮ nekilnojamojo turto mokesčio objektas?

10.1.1. Nekilnojamojo turto mokesčio (toliau – NTM) objektas yra individualiai įmonei nuosavybės teise priklausantis nekilnojamasis turtas, esantis Lietuvos Respublikos teritorijoje, neatsižvelgiant į tai, ar jis yra įregistruotas Nekilnojamojo turto registre, ar ne. Individualios įmonės taip pat privalo mokėti NTM už jai neterminuotai ar ilgesniam kaip vieno mėnesio laikotarpiui perduotą naudotis nekilnojamąjį turtą (jo dalį), nuosavybės teise priklausantį fiziniams asmenims.

NTM už pagal finansinės nuomos (lizingo) sutartį, kurioje numatytas nuosavybės teisės perėjimas, pagal pirkimo – pardavimo išsimokėtinai arba išperkamosios nuomos sutartį įsigyjamą turtą, moka ne formalusis savininkas (pvz., lizingo bendrovė), o turtą įsigyjantis asmuo - IĮ, jeigu informacija apie atitinkamą sutartį yra užfiksuota viešajame valstybės registre (Nekilnojamojo turto registre).

10.2. Koks yra nekilnojamojo turto mokesčio tarifas?

10.2.1. Savivaldybių tarybos konkretų NTM tarifą, kuris galios tos savivaldybės teritorijoje nuo kito mokestinio laikotarpio pradžios, nustato iki einamojo mokestinio laikotarpio liepos 1 d. Tuo atveju, jei nuo kito mokestinio laikotarpio NTM turės būti skaičiuojamas pagal, vadovaujantis Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto mokesčio įstatymo (toliau – NTMĮ) 9 straipsnio 3 dalimi (plačiau žr. NTMĮ 9 str. 3 d. komentarą), naujai atliktu masiniu vertinimu nustatytas mokestines vertes, savivaldybių tarybos kitą mokestinį laikotarpį galiosiantį tarifą gali nustatyti iki einamojo mokestinio laikotarpio gruodžio 1 d. Jeigu iki liepos 1 dienos arba tam tikrais atvejais iki gruodžio 1 dienos savivaldybės taryba nenustato naujų konkrečių nekilnojamojo turto mokesčių tarifu, tai kitą mokestinį laikotarpį galioja paskutiniai nustatyti konkretūs mokesčio tarifai.

1 pavyzdys

Savivaldybės taryba iki 2021 m. liepos 1 d. nepriėmė sprendimo dėl nekilnojamojo turto mokesčio tarifų, taikytinų 2022 m. mokestiniu laikotarpiu, o paskutinį kartą nekilnojamojo turto mokesčio tarifus buvo nustačiusi 2020 m. kovo 25 d. sprendimu. Tokiu atveju, 2022 m. mokestiniu laikotarpiu šios savivaldybės teritorijoje galios 2020 m. kovo 25 d. sprendimu nustatyti nekilnojamojo turto mokesčio tarifai.

Tais atvejais, kai saivaldybės taryba kito mokestinio laikotarpio konkrečius nekilnojamojo turto mokesčio tarifus nustato arba pakeičia po liepos 1 dienos arba tam tikrais atvejais po gruodžio 1 dienos, tai nustatyti (pakeisti) konkretūs nekilnojamojo turto mokesčio tarifai savivaldybės teritorijoje taikomi dar kitą mokestinį laikotarpį po ateinančio mokestinio laikotarpio.

2 pavyzdys

Savivaldybės taryba 2021 m. spalio 15 d. sprendimu nustato nekilnojamojo turto mokesčio tarifus 2022 m. mokestiniam laikotarpiui. Tokiu sprendimu nustatyti nekilnojamojo turto mokesčio tarifai šios savivaldybės teritorijoje būtų taikomi ne 2022 m., o 2023 m. mokestiniu laikotarpiu.

Savivaldybių tarybų nustatytus sprendimus dėl nekilnojamojo turto mokesčio tarifų galima rasti Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos interneto svetainėje www.vmi.lt > Mokesčių žinynas> Nekilnojamojo turto mokestis > Tarifai.

10.3. Ar IĮ privalo mokėti nekilnojamojo turto mokestį už veikloje naudojamą savininko ar jo šeimos narių nekilnojamąjį turtą?

10.3.1. Individuali įmonė privalo mokėti už jai neterminuotai ar ilgesniam kaip vieno mėnesio laikotarpiui perduotą naudotis savininko ar jo šeimos narių perduotą nekilnojamąjį turtą (jo dalį), kai turtas perduotas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2002 m. vasario 11 d. įsakymu Nr. 39 nustatyta tvarka.

NTM skaičiuojamas bei mokamas ir tais atvejais, kai savininkas ir sutuoktinis bendrosios jungtinės nuosavybės nekilnojamąjį turtą perduoda individualiai įmonei ir kitais būdais, pvz., kaip turtinį įnašą.

10.4. Kas nustato nekilnojamojo turto mokestinę vertę?

Nekilnojamąjį turtą vertina turto vertintojas – Valstybės įmonė Registrų centras.

10.5. Kaip apskaičiuojamas IĮ naudojamo savininko ar jo šeimos narių nekilnojamojo turto mokestis?

10.5.1. Kai individualios įmonės savininkui ar jo šeimos nariams nuosavybės teise priklausantis ir /ar įsigyjamas nekilnojamasis turtas perduodamas naudoti individualiai įmonei Lietuvos Respublikos finansų ministro 2002 m. vasario 11 d. įsakymu Nr. 39 nustatyta tvarka, perdavimas įforminamas įmonės vadovo įsakymu, kuriame nurodoma kokia nekilnojamojo turto dalis bus naudojama individualios įmonės veikloje, todėl turi būti apskaičiuojama tos įmonės veikloje naudojamos turto dalies mokestinė vertė. Jeigu negalima atlikti tokios nekilnojamojo turto dalies įvertinimo tiesiogiai, mokestinė vertė gali būti apskaičiuota atsižvelgiant į vadovo įsakyme nustatytą nekilnojamojo turto naudojimo veikloje procentą.

2 Pavyzdys

Individualios įmonės savininkas įsakymu nustatė, kad įmonės veikloje naudoja 60 proc. jam priklausančio namo dalį ir 100 proc. garažą. Valstybės įmonė Registrų centras nustatė, kad namo mokestinė vertė 80 000 Eur, o garažo – 5 000 Eur. Individuali įmonė nekilnojamojo turto mokestį privalo mokėti nuo 60 proc. namo mokestinės vertės - 48 000 Eur (80 000 Eur x 0,6) ir nuo visos garažo 5 000 Eur mokestinės vertės.

Atkreipiame dėmesį į tai, kad pasikeitus vieneto veikloje naudojamai turto daliai, individualios įmonės vadovas tą turto dalį privalo patikslinti.

10.6. Ar IĮ moka avansinį nekilnojamojo turto mokestį?

10.6.1. Individualios įmonės avansinį NTM privalo mokėti, jeigu metinė NTM suma už kalendorinių metų sausio 1 dieną nuosavybės teise priklausantį nekilnojamąjį turtą yra didesnė kaip 500 eurų. Avansiniai mokesčiai turi būti sumokami atitinkamai iki einamųjų kalendorinių metų kovo 15 dienos, birželio 15 dienos ir rugsėjo 15 dienos. Kiekvienas avansinis mokestis sudaro ¼ metinio NTM sumos. IĮ nereikia mokėti avansinio NTM už iš fizinių asmenų išsinuomotą ar pagal panaudos sutartį naudojamą bei IĮ savininkui ar šeimos nariui nuosavybės teise priklausantį ir / ar įsigyjamą IĮ naudojamą nekilnojamąjį turtą.

10.7. Kaip deklaruojamas nekilnojamojo turto mokestis?

10.7.1. NTM deklaracijos forma KIT711 ir jos priedai KIT711F, KIT711A ir KIT711S (toliau – Deklaracija) bei jos pildymo taisyklės yra patvirtintos Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2007 m. gegužės 29 d. įsakymu Nr. VA-40.

Ią, kurioms kalendorinių metų sausio 1 dieną priklauso nuosavas ir / ar įsigyjamas nekilnojamasis turtas, teikdamos Deklaraciją už praėjusį mokestinį laikotarpį, kartu turi deklaruoti ir einamojo mokestinio laikotarpio pirmų devynių mėnesių, t.y. pirmų trijų ketvirčių, avansinius NTM, užpildydamos Deklaraciją (versija 02) ir jos A priedą.

Deklaracijos formą ir jos priedą bei pildymo taisykles galima rasti Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos interneto svetainėje (adresas www.vmi.lt).

10.8. Kada pradedamas ir kada baigiamas mokėti nekilnojamojo turto mokestis?

10.8.1 **Mokestis** nuo apmokestinamo nekilnojamojo turto vertės **pradedamas skaičiuoti nuo mėnesio**, **einančio po mėnesio**, kurį:

- įgyjama nuosavybės teisė į nekilnojamąjį turtą,
- įgyjama nuosavybės teisė į nekilnojamąji turtą išperkamosios nuomos (lizingo) sutartimi,
- perėmė valdyti įsigyjamą turtą,
- grąžintos teisės į įsigyjamą turtą,
- juridinis asmuo nekilnojamąjį turtą perima iš fizinio asmens naudoti neterminuotai ar ilgesniam kaip vieno mėnesio laikotarpiui,
- buvo prarasta teisė į mokesčio lengvatą, numatytą NTMĮ 7 straipsnio 2 dalyje.

10.8.2. **Mokestis** nuo apmokestinamo nekilnojamojo turto vertės **pradedamas skaičiuoti nuo mėnesio**, kurį:

- nekilnojamojo turto statyba, rekonstravimas, atnaujinimas ar kapitalinis remontas buvo pripažintas baigtu Lietuvos Respublikos statybos įstatymo nustatyta tvarka,
- neužbaigti statyti, rekonstruoti, kapitališkai remontuoti ar atnaujinti statiniai buvo faktiškai pradėti naudoti.

10.8.3. Mokestis nuo apmokestinamo nekilnojamojo turto vertės **nebeskaičiuojamas nuo mėnesio**, **einančio po mėnesio**, kurį:

- prarandama nuosavybės teisė į nekilnojamąjį turtą,
- praranda nuosavybės teisė į nekilnojamąjį turtą nutraukus išperkamosios nuomos (lizingo) sutartį,
- nekilnojamasis turtas, kuris buvo perimtas neterminuotai ar ilgesniam kaip vieno mėnesio laikotarpiui, grąžinamas fiziniam asmeniui,
- nekilnojamasis turtas išnyksta (nugriaunamas, sudega ar kitaip prarandamas).

10.8.4. Mokestis nuo apmokestinamo nekilnojamojo turto vertės **nebeskaičiuojamas nuo mėnesio**, kurį:

- įgyjama teisė į mokesčio lengvatą, numatytą NTMĮ 7 straipsnio 2 dalyje,
- pradėti rekonstravimo, kapitalinio remonto ar statinio atnaujinimo darbai, bet ne anksčiau nei šiems darbams buvo išduotas statybos leidimas.